

Majandus- ja tööstusministri määruse „Ettevõtjate digitaliseerimise, reaalamajanduse lahenduste ja andmemajanduse kasutusjuhtude arendamise toetamine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega kehtestatakse toetuse andmise tingimused (edaspidi TAT) perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi ÜSS2021_2027) § 10 lõike 2 alusel.

Toetusega viiakse ellu perioodi 2021–2027 ÜSS2021_2027 § 1 lõike 1 punktis 1 nimetatud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) prioriteedi 2.1.1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi ii „digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“ meetme 21.1.2.2 „Digiriik“ sekkumise 21.1.2.21 „Digilahenduste ja uuenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtt erasektoris“ ning erieesmärgi iii „VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine“ meetme 21.1.3.1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ sekkumise 21.1.3.14 „Ettevõtete digitaliseerimisega seotud tegevuste toetamine (sh RTE)“ eesmäärke.

Toetusega panustatakse riigi eelarvestrateegia tulemusvaldkonna „Digiühiskond“¹ ja programmi „Digiühiskonna programm 2025–2028“² meetme „Digiriik“ tegevuste „Digiriigi arenguhüpped“ ja „Digiriigi alusbaasi kindlustamine“ tulemuste saavutamisse. Selle meetme üks eesmärke on erasektori abil hoogustada digiriigi uute lahenduste ja võimaluste loomist.

Toetus aitab kaasa „Andmete ja tehisintellekti valge raamatu 2024–2030“³ visiooni ja eesmärgi elluviimisele, panustades mitmesse alamvaldkonda, sh alamvaldkondadesse nimetustega „Andmed tööle: tõhustame riiki ja majandust“ ning „Inimese heaks: andmete ja tehisintellekti inimkesksus ja usaldusväärsus“.

Toetus panustab otseselt ka valdkonna arengukava „Eesti digiühiskond 2030“⁴ (edaspidi DÜAK) visiooni ja eesmärgi elluviimisesse, panustades eelkõige prioriteedi „Andmete ja tehisintellekti kasutuselevõtt“ tegevustesse, toetades erasektori digitaliseerimist, andmete kättesaadavust ja andmemajanduse kasutusjuhtudes rakendamist.

Määruse alusel toetatavate projektide tegevuste elluviimisega peab panustama Riigikogu heakskiidetud Eesti riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „Eesti 2035“) sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja selle alamsihi „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“ eesmärkide saavutamisesse. Seeläbi tagab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ÜSS2021_2027 § 7 lõikes sätestatud kohustuse täitmist, mille kohaselt koordineerib ja seirab ministeerium vastavalt oma valitsemisalale toetusega arengustrateegias kinnitatud strateegilistesse sihtidesse ja aluspõhimõtetesse panustamist.

¹ Riigi eelarvestrateegia 2025–2028.

² Digiühiskonna programm 2025–2028.

³ [Andmete ja tehisintellekti valge raamat 2024–2030](#).

⁴ [Digiühiskonna arengukava 2030 | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium](#).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) digimajanduse osakonna projektijuht Pärja Bärge (tel 5885 1195, e-post parja.barg@mkm.ee), sama osakonna juht Sirli Heinsoo (tel 639 7604, e-post sirli.heinsoo@mkm.ee) ja reaalajamajanduse valdkonnajuht Viktoria Bõstrjak-Butorina (tel 5341 7002, e-post viktorija.bostrjak-butorina@mkm.ee) ning strateegiaosakonna välisvahendite juht Rando Härginen (tel 625 6446, e-post rando.harginen@mkm.ee) ja struktuurivahendite nõunik Pille Penk (tel 5918 2214, e-post pille.penk@mkm.ee). Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi *JDM*) digiriigi osakonna AI ja andmete talituse juhataja Ott Velsberg (tel 5661 4194, e-post ott.velsberg@justdigi.ee), andmete taaskasutuse programmi juht Regiina Sepp (e-post regiina.sepp@justdigi.ee) ning tulevikukindla andmemajanduse projektijuht Kaarel Sepp (e-post kaarel.sepp@justdigi.ee). Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse toetuste osakonna teenusejuht Kristiina Niilits (tel 7386009, e-post kristiina.niilits@eis.ee) ja õigus- ja hanketähtsuse jurist Reelika Urmet (tel 5674 8580, e-post reelika.urmet@eis.ee). Määruse ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud JDMi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (e-post inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Määruse mõju halduskoormusele

Määruse rakendamine ei too kaasa täiendava halduskoormuse suurenemist ettevõtjatele, avaliku sektori asutustele ega muudele osapooltele. Toetuse taotlemine ja aruandlus toimuvad olemasolevate toetuste rakendamise protsesside ja infosüsteemide kaudu ning uusi kohustusi ega täiendavaid aruandlusnõudeid ei kehtestata.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse koosneb kümnest peatükist ja 25st paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, toetuse andmise tingimused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Täiendavad nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine
5. Taotluse läbivaatamine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine
7. Aruannete esitamine
8. Toetuse maksmise tingimused
9. Toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ja kohustused
10. Finantskorrektsioonid ja vaided

Määruse 1. peatükk kirjeldab toetuse õiguslikku raamistikku, reguleerides toetuste andmist ettevõtete digitaliseerimise, reaalajamajanduse lahenduste ning andmemajanduse kasutusjuhtude arendamiseks Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest aastatel 2021–2027. Selles selgitatakse, millistele õigusaktidele toetumine toimub ning millised on toetuse liigid (vähese tähtsusega abi ja riigiabi).

Samuti täpsustatakse toetuse eesmärgid – ettevõtete tootlikkuse tõstmine tarkvaralahenduste ja andmemajanduse kaudu, reaalajamajanduse edendamine ning Eesti pikaajalise arengu strateegia „Eesti 2035” eesmärkide toetamine.

Lisaks sätestatakse, et toetuse rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning rakendusüksus on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Määruse §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, tuues (lõikes 1) esile, kuidas määrus on seotud ÜSS2021_2027 ja Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 eesmärkidega ja aitab neid täita. Samuti sätestatakse ELi tasandi piirangud ja põhimõtted toetuse jagamisele.

Määruse alusel toetatavate projektide tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid.

Lõike 2 kohaselt kohaldatakse keskselt toetuse andmisele ja kasutamisele Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrust nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) määruses sätestatud erisustega. Seetõttu on toetuse saajal oluline taotluse kujundamisel ja esitamisel ning hilisemal toetuse rakendamisel järgida ühendmääruses sätestatud.

Lõikes 3 on loetletud tegevusvaldkonnad, millele määrust ei kohaldata, kuna nende toetamine on kas Euroopa Liidu õigusaktidega välistatud või ei vasta riigi poliitilistele eesmärkidele. EL-i reeglitest tulenevalt ei toetata näiteks põllumajandus-, kalandus- ega fossiilkütustega seotud tegevusi, samuti jätab riik toetuse alt välja valdkonnad, mis võivad olla tervist kahjustavad või ühiskondlikult ebasoovitavad, nagu tubakatoodete tootmine ja hasartmängude korraldamine.

Määruse §-s 2 nimetatakse õigusaktid, millest määruse alusel toetuse andmisel lähtutakse.

Määrusega antav toetus on grupierandiga hõlmatud riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (edaspidi *grupierandi määrus*)⁵ või vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) 2023/2831 (edaspidi *VTA määrus*)⁶ alusel antav abi. Määruses sätestatakse toetatavad tegevused (vt tabel 1). Olenevalt tegevuse iseloomust ja kulu tüübist rakendatakse sellele kohast liiki abi.

Tabel 1. Toetatavad tegevused ja riigiabi

Toetatav tegevus	Abi liik	Kulud
1. Ettevõtja vajadustele vastava tarkvara kasutusele võtmine ja/või liidestamine	VTA määrus, vähese tähtsusega abi	1) diginõustaja teenuse kulu; 2) tarkvara ostmise või litsentsi tasu; 3) tarkvarade liidestamise arenduskulud.
2. Ettevõtja äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja	Grupierandi määruse artikkel 29;	1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja

⁵ Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014, 17. juuni 2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78).

⁶ Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

<p>automatiseerimise arendamine</p>	<p>grupierandi määruse artikkel 18; VTA määrus, vähese tähtsusega abi.</p>	<p>vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu; 4) projektiga seotud litsentsitud teadmiste ja patentide kulu; 5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu; 6) digitaliseerimise strateegia koostamise kulu, mis on tekkinud § 8 lõikes 4 sätestatud perioodil.</p>
<p>3. Olemasoleva või uude äritarkvara arendamine</p>	<p>Grupierandi määruse artikkel 25c; grupierandi määruse artikkel 18; VTA määrus, vähese tähtsusega abi.</p>	<p>1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu; 4) projektiga seotud</p>

		<p>litsentsitud teadmiste ja patentide kulu;</p> <p>5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu;</p> <p>6) digitaliseerimise strateegia koostamise kulu, mis on tekkinud § 8 lõikes 4 sätestatud perioodil;</p> <p>7) arendatud lahenduste turundamise kulu.</p>
4. Andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamine ja rakendamine	<p>Grupierandi määruse artikkel 25c;</p> <p>grupierandi määruse artikkel 18;</p> <p>VTA määrus, vähese tähtsusega abi.</p>	<p>1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed;</p> <p>2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed;</p> <p>3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu;</p> <p>4) projektiga seotud litsentsitud teadmiste ja patentide kulu;</p> <p>5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu.</p>

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 kohaselt, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi antav või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

Euroopa Komisjoni teatistes riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (edaspidi *komisjoni teatis*) on selgitatud, et abimeede on riigiabi, kui abi antakse

avalikest vahenditest, abi annab abisaajale majandusliku eelise, eelis on valikulise iseloomuga ning sellel on mõju konkurentsile ja kaubandusele. Seejuures peab abi andmine vastama kõigile eeltoodud tingimustele.

1. Riigi vahendid

Meetme 21.1.2.2 eelarvest on ELi toetuse osa 20 000 000 eurot, millest määruse kohaselt on kõnesoleva määruse alusel toetatavate tegevuste toetuseelarve 10 508 000 eurot. Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad.

2. Majanduslik eelis

Toetus on mõeldud Eestis registreeritud eraõiguslikele äriühingutele, eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele ning tarkvaraarendajatele. Suurettevõtted ei ole välistatud, kuid nad ei panusta mõõdikusse „VKEd, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta“. Toetuse andmise eesmärk on aidata ettevõtetel suurendada oma konkurentsivõimet innovatsiooni, digitaliseerimise ja protsesside tõhustamise kaudu – eriti juhul, kui ettevõtted soovivad liikuda reaalamajanduse, andmepõhise juhtimise ja koostalitlusvõimeliste süsteemide rakendamise suunas.

Toetuse andmisega tugevneb ettevõtete konkurentsivõime. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtetel puuduvad sageli ressursid digitaliseerimiseks. Toetus võimaldab neil võtta kasutusele digilahendusi, mis aitavad neil konkureerida nii kodu- kui ka välisriigis. Andmemajanduse kasutusjuhud loovad aluse uute andmepõhiste teenuste ja toodete tekkeks. See soodustab innovatsiooni ja võib kaasa tuua uusi ettevõtteid ning töökohti kõrgema lisandväärtusega sektorites. Struktureeritud ja automaatne andmevahetus vähendab halduskoormust ja kiirendab teenuste pakkumist. Ettevõtted saavad kiiremini ja vähemate kuludega riigiga suhelda. Toetuse kaudu loodud andmestruktuurid ja tehnoloogiline võimekus julgustavad ettevõtteid rohkem panustama teadus- ja arendustegevusse, mis on vajalik innovatsiooniks ja pikaajaliseks majanduskasvuks.

3. Valikuline iseloom

Määruse alusel loodava meetme eesmärk on kiirendada Eesti ettevõtete digitaliseerimist ja andmepõhise majanduse arengut. Eelkõige suunatakse investeeringuid väike- ja keskmise suurusega ettevõtete digitaliseerimisele selle algfaasis, et suurendada tootlikkust, ja reaalamajanduse lahenduste arendamisse, et vähendada halduskoormust ja suurendada konkurentsivõimet.

Toetus soodustab keskmise digilahenduste kasutuselevõttu, avalike andmete väärindamist ning andmemajanduse praktiliste kasutusjuhtude rakendamist. Meede toetab „Eesti 2035“ majandusvisiooni – kahekordistada SKP ning saavutada juhtroll andmemajanduses ja tehisintellekti kasutamises. Nende tegevuste kaudu kasvab ettevõtete tootlikkus.

Digitaliseerimine ja automatiseerimine võimaldavad tööprotsesside tõhusamat korraldamist, vähendades kulu inimtööjõule ning suurendades väljundit ühe töötaja kohta. See on otseselt seotud Eesti TAIE eesmärgiga suurendada tööjõu tootlikkust 110%-ni ELi keskmisest.

4. Mõju konkurentsile või kaubandusele

Toetusmeede on strateegiliselt oluline samm, mis loob vajaliku digitaalse taristu, et Eesti ettevõtlus aitaks kasvatada teadmispõhist ja suure lisandväärtusega majandust. Õnnestumise korral aitab see kaasa nii sisemajanduse arengule kui ka Eesti positsioneerimisele globaalses andmemajanduses.

5. Määruse eesmärk

Kui Eesti suudab edukalt rakendada digitaliseerimist ja andmemajandust, loob see eeldused SKP kasvuks ja ekspordivõime paranemiseks ning toob Eestile kui eesrindlikule digiriigile rahvusvahelist tähelepanu.

Toetusega edendatakse Eesti ettevõtete digitaliseerimist ja andmepõhise majanduse arengut, mille kaudu kasvatatakse majanduse lisandväärtust, efektiivsust ja konkurentsivõimet. Eesti liigub kindlalt reaalamajanduse suunas, kus traditsioonilised paberipõhised haldustoimingud ja majandustehingud asendatakse automaatse, struktureeritud ja masinloetava andmevahetusega. Selline lähenemine vähendab halduskoormust, kiirendab äriprotsesse ning loob aluse innovatsiooniks.

Indeksi DESI 2022 kohaselt on Eesti ettevõtete üldine digitehnoloogiate lõimimise tase Euroopa keskmine, kuid väike- ja keskmise suurusega ettevõtete digitaliseeritus jääb veel alla ELi keskmise. Seetõttu suunatakse meetmega investeeringuid eelkõige ettevõtete digitaliseerimisse selle algfaasis, luues korrastatud ettevõtlusandmete abil võimekuse tööprotsesse ja juhtimist automatiseerida ning seeläbi tootlikkust suurendada.

Toetuse kaudu soovib riik soodustada andmemajanduse valdkonna arengut, ettevõtete võimet liituda keskkete digilahendustega ning kasutada avalikke andmeid targalt ja tõhusalt. Samuti arvestab määrus halduskoormuse minimeerimise põhimõtet: eesmärk on vältida üleregulatsiooni, soodustada olemasoleva andmestiku taaskasutust ja soodustada tervikliku, tehnoloogianeutraalse õigusraamistiku kujundamist.

Toetustegevus on osa Eesti Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava (edaspidi *TAIE*) elluviimisest, mille sihiks on tõsta tööjõu tootlikkus 110 protsendini ELi keskmisest ning saavutada SKPst vähemalt 1% panustamine teadus- ja arendustegevusse. Innovatsiooni laineharjal püsimiseks peab Eesti riik võimestama ettevõtteid investeerima teadus- ja arendustegevusse.

Eesti majandusvisiooni kohaselt soovitakse aastaks 2035 majanduse maht kahekordistada. Selle saavutamiseks on andmemajanduse ja digitaliseerimise süvalaiendamine hädavajalik ning kõnesolev meede on üks võtmeinstrumente selle sihi poole liikumisel.

Eesti majandusvisiooni saavutamise üks alameesmärk on olla proportsionaalselt maailma suurima andmemajanduse osakaaluga riik⁷, mille oluline eeldus on laialdane ja arukas digitaliseerimine ning andmete ja tehisaru kasutamine.

Andmemajanduse kõige olulisem komponent on osapoolte vahel üheselt kokku lepitud andmemajanduse kasutusjuht ehk konkreetne olukord, kus mitu osapoolt vahetavad kokku

⁷ [Majandusplaan | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium](#)

lepitud andmekoosseisule vastavaid andmeid kindlaks määratud kasu saamise eesmärgil. Toetuse eesmärk andmemajanduse vaatest ongi hoogustada andmemajanduse valdkonna arengut, toetades praktiliste andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamist ja rakendamist. Kõnealuse määruse kontekstis toetatakse selliseid andmemajanduse kasutusjuhte, mis on seotud riigi kesksete lahenduste kasutuselevõetuga või avaliku sektori käes olevate andmete väärimdamisega.

Andmemajanduse kasutusjuhu väljatöötamiseks ja rakendamiseks võib vaja olla üht või mitut tegevust, nt andmete taaskasutust toetavate teenuste loomine või uuendamine, andmevahetuseks vajalike ühtsete andmemudelite ja -vormingute väljatöötamine ja kasutusjuhus rakendamine, andmemajanduse kasutusjuhu käivitamiseks vajaliku haldusrežiimi sisseseadmine ja kasutusjuhus rakendamine, olemasolevate andmeruumidega liidestumine või uue tarkvara või lisamoodulite kasutuselevõtt, olemasoleva või kasutusele võetava tarkvara liidestamine taotleja juba kasutatava tarkvaraga.

Määruse §-3 on selgitatud määruses kasutatavaid olulisemaid termineid.

Paragrahvi 3 punktis 3 termini digitaliseerimise strateegia all mõistetakse terviklikku ja eesmärgistatud plaani, mille alusel on võimalik ellu viia äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise või automatiseerimise arendusi. Oluline on, et digitaliseerimise strateegia peab olema koostatud vähemalt kolmeks aastaks ning hõlmama süsteemset ülevaadet ettevõtte digitaliseerimise suundadest ja eesmärkidest. Alternatiivselt võib digitaliseerimise strateegia asemel esitada majandus- ja infotehnoloogiaminister määruse nr 8 „Ettevõtja digitaliseerimise teekaardi toetus“, väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister määruse nr 3 „Digitaliseerimise teekaardi toetamise tingimused“, ettevõtetus- ja infotehnoloogiaminister määruse nr 52 „Tööstuse digitaliseerimise ja automatiseerimise toetus“ alusel valminud dokumendid, mis on kaasajastatud ja RTE lahendusvõimalustega täiendatud dokumendi.

Määruse § 3 punkti 4 tähenduses diginõustaja on digitaalsete lahenduste kasutuselevõttu nõustav teenuseosutaja, kes tõendab vahetult eelnenud neljal aastal vähemalt kolme sarnase nõustamise kogemust. Reaalajamajanduse lahendused, nagu automaatne andmevahetus ja äriprotsesside digitaliseerimine, nõuavad spetsiifilist oskusteavet ning kogemust erinevate süsteemide liidestamisel. Väline diginõustaja kui teenuseosutaja toob ettevõttesse värskeid teadmisi tänu laialdasele kogemusele mitmes projektis, aidates vältida ajale jalgu jäänud lahendusi. Teenuseosutaja peab esitama tõendid varasemate sarnaste tööde kohta, mis tagab kvaliteedi ning praktiliste ja uuenduslike lahenduste rakendamise. Seeläbi suureneb ettevõtte efektiivsus ja väheneb halduskoormus, mis on reaalajamajanduse peamised eesmärgid. Tõendid teostatud nõustamistest esitatakse kirjalikult rakendusüksusele taotluse esitamisel.

Sarnase töö all mõistetakse nõustamistegevuste läbiviimist viimase nelja aasta jooksul. Selline nõue tagab, et nõustaja kogemused on seotud piisava suurusega ja majanduslikult aktiivsete ettevõtetega, mis omakorda tõstab nõustamisteenuse asjakohasust ja kvaliteeti.

Oluline on, et diginõustajal peab lisaks üldisele pädevusele olema ka otsene kogemus just reaalajamajanduse põhimõtetele vastavate lahenduste rakendamisel. See tähendab, et nõustaja on osalenud projektides, kus on arendatud või juurutatud automaatset andmevahetust, tööprotsesside digitaliseerimist ning kaasaegseid integratsioonilahendusi, mis vastavad reaalajamajanduse põhimõtetele. Selline praktiline taust võimaldab nõustajal pakkuda ettevõtetele ajakohaseid, tõhusaid ja tulevikukindlaid soovitusi ning tagab, et toetuse saajad

saavad rakendada lahendusi, mis vastavad nii sektori kui ka majanduse laiematele arengusuundadele.

Määruse § 3 punkt 5 sätestab, et ettevõtja selle määruse tähenduses on majandustegevusega tegelev üksus sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Tegemist on ELTL artikli 107 lõikes 1 kasutatava terminiga, mida Euroopa Kohus on alates 1991. aasta lahendist *Höfner ja Elser vs. Macrotron*⁸ järjepidevalt ühetaoliselt sisustanud.⁹ Kuivõrd määruse alusel antav toetus saab olema kas grupierandiga hõlmatud riigiabi või vähese tähtsusega abi (vt täiendavalt § 2 selgitust), peavad kahes üheaegselt rakenduvast õigusaktis (st käesolev määrus ja grupierandi määrus või käesolev määrus ja VTA määrus) toetuse saaja terminid ühtima.

Eraldi on punktis 7 sisse toodud „koostööpartneri“ termin, eristamaks seda ÜSS2021_2027 § 2 lg 5 terminist „partner“, kelle tegevusi rahastatakse toetusest.

Oluline on rõhutada, et koostööpartneri kulud ei ole määruse tähenduses abikõlblikud, mistõttu neid toetuse taotlemisel arvesse ei võeta. See piirang aitab tagada, et toetus suunatakse otseselt toetust taotleva ettevõtte digitaliseerimisalastesse tegevustesse ning soodustab organisatsiooni sisest arendust ja innovatsiooni ning välistada topeltfinantseerimise riski

Punktis 8 on lahti seletatud termin koostalitlusvõimeline digitaliseerimine – andmeliidestus, mis on kahe või enama infosüsteemi vaheline standardiseeritud andmevahetus, mis võimaldab automaatset, turvalist ja masinloetavat andmete edastamist ning sünkroniseerimist erinevate tarkvarade või platvormide vahel (nt EDI, API, X-tee või muud andmevahetuslahendused). Näidetena võib tuua e-tellimuste ja e-saatelehtede vahetuse EDI operaatori kaudu, lao- ja tootmisandmete automaatse edastamise ERP-i ja WMS-i vahel, API-põhise kliendi- ja hinnainfo sünkroniseerimise müügi- ja e-poe platvormide vahel, e-arvete automatiseeritud saatmise ja vastuvõtu partnerettevõtete vahel, logistikaettevõtete süsteemidest saadetiste olekuinfo reaajas ülekandmise tarnijale või kliendile, tarnijate laoiseisu või tarneprognooside edastamise ostja ERP-i, ostutellimuste automaatse saatmise ja kinnituste vastuvõtmise B2B integratsioonide kaudu, või X-tee vahendusel toimiva andmevahetuse riiklike registritega.

Eraldi on selgitatud ka mõisteid reaalamajandus, reaalamajanduse lahendus ja reaalamajanduse põhimõtetele vastav lahendus. Reaalamajandus on digitaalne majanduskeskkond, kus majandustehingutega seotud andmed liiguvad osapoolte vahel reaajas või peaaegu reaajas ning standardiseeritud ja masinloetaval kujul. Reaalamajanduse lahendused võimaldavad automatiseeritud andmevahetust ettevõtete, klientide, tarnijate ja riigi infosüsteemide vahel, vähendades käsitööd, parandades andmete kvaliteeti ning toetades tõhusamaid ja läbipaistvamaid äriprotsesse. Selliste lahenduste hulka kuuluvad näiteks e-arvete saatmine ja vastuvõtt, e-tellimuste ja e-saatelehtede automaatne edastamine, lao- ja tootmisandmete sünkroniseerimine infosüsteemide vahel, API-põhine integratsioon e-poe ja ERP-i vahel või tarneahela info edastamine logistikaettevõtte süsteemidest partneritele.

Reaalamajanduse lahendus on tehnoloogiline või tarkvaraline komponent, mis võimaldab struktureeritud, standarditud ja masinloetavate digitaalsete andmete automaatset vahetamist reaajas või minimaalse viivitusega. Lahendus peab toetama koostalitlusvõime põhimõtteid ning tagama turvalise ja tõendatava andmeedastuse. Reaalamajanduse põhimõtetele vastavad

⁸ EKo C-41/90, *Höfner ja Elser vs. Macrotron*, EU:C:1991:161, p 21.

⁹ Kuna lahend *Höfner ja Elser vs. Macrotron* puudutas konkurentsijärelevalve osaks oleva ELTL artikli 102 kohaldamist, on paslik selgitada, et nimetatud ELTL artiklis ja ELTL artiklis 107 kasutatud termin „ettevõtja“ on samatähenduslikud. Seda on Euroopa Kohus riigiabi puudutavates lahendites kinnitanud, vt nt EKo C-222/04, *Cassa di Risparmio di Firenze jt*, EU:C:2006:8, p-d 107 ja 108.

lahendused aitavad vähendada manuaalseid tegevusi, lihtsustada aruandlust, kiirendada tarneahela protsesse ja suurendada ettevõtte võimekust andmepõhiste otsuste tegemisel.

Reaalajamajanduse lahendused peavad vastama järgmistele põhimõtetele:

- andmed on masinloetavad ja standardiseeritud;
- andmevahetus toimub automaatselt ning ilma käsitsi sekkumiseta;
- andmete liikumine toimub reaalajas või peaaegu reaalajas;
- kasutatakse turvalisi ja usaldusväärseid andmevahetuskanaleid (nt API, EDI, X-tee);
- lahendused on koostalitlusvõimelised ning ühilduvad erinevate süsteemide ja platvormidega;
- andmevahetus on jälgitav ja logitud, võimaldades tuvastada toiminguid ja tehinguid;
- tehniline arhitektuur on skaleeritav ja sobib laiemaks kasutuselevõtuks.

Seletuskirjas eraldi selgitamata jäetud terminid on määruses eelnevalt defineeritud või üldtunnustatud ning ei vaja täiendavat selgitamist.

Määruse §-s 4 sätestatakse toetuse andmise eesmärk, tulemus- ja väljundnäitajad.

Määruse § 4 lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärkideks suurendada ettevõtete lisandväärtust äritarkvaralahenduste kasutuselevõtu kaudu ning toetada reaalajamajanduse lahenduste kasutuselevõttu, töötades selleks välja äriprotsesse edendavaid arendusi. Lisaks on oluliseks eesmärgiks hoogustada andmemajanduse valdkonna arengut, toetades praktiliste andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamist ja praktikas rakendamist ning erasektori ettevõtteid riigi kesksete lahenduste kasutuselevõtul.

Toetatud tegevused peavad § 4 lõike 2 kohaselt panustama Euroopa Komisjoniga kokku lepitud rakenduskava väljundnäitajate „toetatavate ettevõtjate arv“ ja „toetustega toetatavate ettevõtjate arv“ ja lõike 3 kohaselt panustab toetuse andmine tulemusnäitaja „VKEd, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta“ sihttaseme saavutamisse.

Lõike 4 kohaselt peab projektidega aitama kaasa Riigikogu heakskiidetud „Eesti 2035“ sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning selle alamsihi „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“ eesmärkide saavutamisele. „Eesti 2035“ horisontaalsetesse mõõdikutesse panustatakse kaudselt (vt ka lisa 2).

Määruse § 5 kohaselt määratakse rakendusametuseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning rakendusüksuseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Määruse 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, täpsed toetuse andmise tingimused ja kulude abikõlblikkus ning toetuse määr.

Määruse §-s 6 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõike 1 punktide 1–4 kohaselt toetatakse järgmiseid tegevusi:

- 1) ettevõtja vajadustele vastava tarkvara kasutusele võtmine ja/või liidestamine;
- 2) ettevõtja äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja automatiseerimise arendamine;
- 3) olemasoleva või uudse tarkvara arendamine;
- 4) andmemajanduse kasutusjuhu väljatöötamine ja rakendamine.

Lõikes 1 punktis 1 nimetatud tegevuse juures toetatakse ettevõtte vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõttu ja olemasolevate äritarkvaralahenduse liidestamise arendust ning selle kasutuselevõtu ja/või juurutamisega seotud diginõustaja teenust.

See tähendab, et ettevõttel on võimalik:

- võtta kasutusele uus äritarkvara, mis vastab tema äriprotsesside eripärale ja aitab parandada ettevõtte tõhusust, töökorraldust või andmehaldust;
- täiendada või arendada olemasolevat tarkvaralahendust, näiteks luues liideseid teiste süsteemide või teenustega, et andmevahetus muutuks sujuvamaks ja töövood automatiseeritumaks;
- saada diginõustaja teenust, mis hõlmab juhendamist ning ettevõtte vajadustele parima tarkvaralahenduse väljavalmimist, koolitamist ning nõustamist tarkvara kasutuselevõtu ja/või juurutamise protsessis, et tagada tarkvara edukas ja tulemuslik rakendamine ettevõtte igapäevatoos.

Lisaks on äritarkvara kasutuselevõtul ja arendamisel oluline roll andmeliidestustel ning elektroonilise andmevahetuse (EDI) lahendustel, mis tagavad infosüsteemide koostalitlusvõime ja andmevahetuse automatiseerimise ettevõtte sees ning äripartneritega. Süsteemidevahelised liidestused – näiteks ERP-i ühendamine tarnijate e-saatelehtede, e-arvete, ostjate e-tellimuste või aruandlusplatvormidega – võimaldavad andmeid liigutada reaajas ja käsitööd oluliselt vähendada. EDI kasutamine aitab ettevõtetel parandada protsesside efektiivsust, vähendada vigade riski ja kiirendada infovahetust kogu tarneahelas. Selliste liidestuste arendamine ja täiustamine on digitaliseerimise projektide lahutamatu osa, kuna need suurendavad ettevõtte koostalitlusvõimet, võimaldavad olemasolevat tarkvara tõhusamalt rakendada ning loovad paremad eeldused digitaalseks kasvuks ja konkurentsivõimeks.

Lõige 2 sätestab, et lõike 1 punkt 1 nimetatud toetuse saamiseks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

1) taotleja läbib koolituse „[Ettevõtte digitaliseerimise koolitus](https://digiriigiakadeemia.ee/)“ (edaspidi *koolitus*), mis on tasuta kättesaadav <https://digiriigiakadeemia.ee/> veebilehel. See koolitus annab ettevõtte vajalikud teadmised digitaliseerimisest, diginõustajate kaasamise kasulikkusest ning äritarkvara arendamise või kasutuselevõtuga seotud parimatest praktikatest. Koolitus hõlmab ka digipöörde teemasid, äritarkvara valikut, projektijuhtimist ning IT-lahenduste kasutuselevõtu planeerimist. Koolitus on kõigile tasuta kättesaadav Digiriigi akadeemia platvormil;

2) taotleja on e-arve kasutaja või võtab projekti lõpuks kasutusele e-arvet võimaldava tarkvara. Ettevõtja peab olema e-arve kasutaja või võtma e-arvet võimaldava lahenduse kasutusele hiljemalt projekti lõppedes. See tähendab, et ettevõttel peab olema võimalus koostada, edastada ja vastu võtta e-arveid Eesti Vabariigi seadusandluse ja vastavate tehniliste nõuete kohaselt. E-arvete kasutuselevõtt on oluline osa ettevõtte digitaliseerimisest ning aitab suurendada arveldusprotsesside efektiivsust ja läbipaistvust;

3) projekti kaasatakse diginõustaja. Diginõustaja kaasamine on ettevõtte digitaliseerimise projektis oluline eelkõige seetõttu, et diginõustaja aitab ettevõttel teha läbimõeldud ja strateegilisi otsuseid kogu digimuutuse protsessi vältel. Diginõustaja roll ei piirdu pelgalt tehniliste soovitustega, vaid hõlmab ka äriprotsesside analüüsi, sobiva tarkvaralahenduse valikut ning selle edukat juurutamist vastavalt ettevõtte spetsiifikale ja arenguvajadustele. Diginõustaja kogemused ja teadmised aitavad vältida levinud vigu, mis võivad tekkida

iseseisvalt digitaliseerimisega alustades, ning tagavad, et investeeringud tehnoloogiasse oleksid tõhusad ja tooksid ettevõttele maksimaalset kasu.

Diginõustaja teenuse kulud on abikõlblikud, sest diginõustaja kaasamisel suureneb projekti edukuse tõenäosus ning tagatakse, et kogu digitaliseerimise protsess toimub süsteemselt ja läbimõeldult. Diginõustaja aitab ettevõttel hinnata oma praegust olukorda, kaardistada vajadusi ning koostada tegevuskava, mis arvestab nii tehnoloogilisi kui ka ärilisi eesmärgi. Samuti juhendab diginõustaja tarkvara valiku, kasutuselevõtu ja juurutamise protsessis ning toetab töötajate koolitamist, et uus lahendus oleks ettevõttes kiiresti ja tõhusalt rakendatav. Selline lähenemine aitab tagada projektile jätkusuutliku mõju ning vähendab riski, et digitaliseerimise pingutused jäävad poolikuks või ei too soovitud tulemusi.

Lisaks võimaldab diginõustaja kaasamine ettevõttel olla kursis parimate praktikatega ning kasutada ära uusi digilahendusi, mis võivad oluliselt parandada töökorraldust, tõsta efektiivsust ning suurendada konkurentsivõimet. Diginõustaja aitab ka hinnata erinevate lahenduste sobivust ettevõtte vajadustele, vältides üleinvesteeringuid või sobimatute süsteemide juurutamist. Nii on võimalik saavutada ettevõtte jaoks optimaalne lahendus, mis toetab nii praeguseid kui ka tulevasi arengusuundi.

Diginõustaja teenuse ostmise abikõlblikkuse periood võib alata varem, kuid mitte enne, kui kolm kuud taotluse esitamisest arvates. Selline varasem abikõlblikkuse perioodi algus võimaldab ettevõttel juba enne taotluse esitamist teha koostööd diginõustajaga ning valida välja just oma vajadustele vastava tarkvaralahenduse. See on oluline, sest taotlusesse tuleb märkida juba soovitud tarkvara koos vastavate hinnapakumistega. Nii saab ettevõtte tagada, et valitud lahendus vastab tema äriprotsesside eripärale ning kõik vajalikud dokumendid ja hinnapakumised on taotluse esitamise hetkeks olemas. Samal ajal järgib ettevõtte toetuse tingimusi ning tagab, et kõik abikõlblikud kulud arvestatakse korrektselt ning projekti eesmärgid saavad edukalt täidetud.

4) lõpptulemus on dokumenteeritud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Lõpptulemuse dokumenteerimine tagab projekti läbipaistvuse ja tõendatavuse, võimaldab hinnata eesmärkide saavutamist ning loob ettevõttele püsiva ülevaate tehtud muudatustest. Hästi koostatud dokumentatsioon toetab tarkvaralahenduse edasist kasutamist ja arendamist ning aitab hoida protsesside järjepidevust. Dokumenteeritud tulemus muudab digitaliseerimise projekti mõjusamaks ja jätkusuutlikumaks

Need tingimused on seatud selleks, et tagada toetuse sihipärane kasutamine ja maksimaalne kasu ettevõtja digivõimekuse arendamiseks.

Lõikes 3 sätestatakse eeldused, mille täitmisel toetatakse lõike 1 punktis 2 nimetatud äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja automatiseerimise arendamist. Toetuse eesmärk on pakkuda ettevõtjatele tuge oma äriprotsesside digitaliseerimisel ja automatiseerimisel, et eri süsteemid ja osapooled suudaksid omavahel tõhusalt suhelda ehk oleksid koostalitlusvõimelised. See tähendab, et arendatavad lahendused ei tööta isoleeritult, vaid suudavad teiste süsteemide ja partneritega andmeid vahetada ning luua sujuva ja efektiivse äriprotsesside kogumi.

Äriprotsesside koostalitlusvõime arendamisel on oluline koht nii infosüsteemide liidestamisel kui ka elektroonilise andmevahetuse (EDI) lahendustel, mis võimaldavad ettevõttel siduda oma digitaalseid töövooge partnerite ja teiste süsteemidega. Hästi kavandatud liidestused loovad

ühtse andmevoo – näiteks tellimuste, tarneaheladokumentide, arveldusandmete või aruandlusinfo automaatse edasiandmise – mis muudab protsessid kiiremaks ja ühtlasemaks. EDI kasutuselevõtt või laiendamine aitab vähendada käsitsi andmesisestust, tagab andmete kvaliteedi ning tugevdab ettevõtte positsiooni reaalamajanduses, kus infovahetus peab toimuma operatiivselt ja usaldusväärselt. Selliste lahenduste arendamine toetab ettevõtet strateegiliselt, kuna loob tehnilised eeldused ulatuslikumaks digitaliseerimiseks ja võimaldab eri süsteemidel töötada koordineeritult nii organisatsiooni sees kui ka väljaspool seda.

Eelnevalt tulenevalt sätestab lõige 3, et lõike 1 punktis 2 nimetatud tegevust, s.o ettevõtja äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja automatiseerimise arendamist, toetatakse, kui:

1) tarkvara arendus võimaldab ajatempliga või muid turvaliselt jälgitavaid masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja töödelda X-tee või muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu;

2) isikuandmete töötlemise va masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja muul viisil töödelda – arendatava süsteemi või lahenduse puhul peab ettevõttel olema tehniline võimekus masinloetavaid ja standarditud andmevorminguid vastu võtta, töödelda ja edastada. See tagab, et andmeid saab automatiseeritult töödelda ilma, et oleks vaja käsitsi sekkuda. Näiteks saab e--arveid, tarneahela infot, laoandmeid või tellimusi eri osapoolte vahel (nt klientide, tarnijate või riiklike infosüsteemidega) automaatselt vahetada;

2) arendus sisaldab vähemalt kahte reaalamajanduse põhimõtetele vastavat lahendust – arendus peab sisaldama vähemalt kahte lahendust, mis toetavad reaalamajanduse põhimõtteid, st andmete kogumine, töötlemine ja kasutamine toimub reaalamajas või võimalikult väikese viivitusega. Selline lahendus võib olla näiteks:

- e-arveldus – e-arvete automaatne saatmine ja vastuvõtt;
- laoandmete vahetamine – laoseisude, tellimuste ja tarnete haldus reaalamajas;
- tööaja või tootmise monitoorimine – tootmisprotsesside jälgimine ja juhtimine reaalamaja andmete põhjal;
- finantsandmete liidesed – info automaatne reaalamajas vahetamine raamatupidamistarkvara ja maksuhalduri vahel;
- masinate või seadmete andmete integreerimine – seadmetelt kogutud andmete analüüs ja juhtimine;
- EDI-põhised ostu- ja müügiprotsessid – tellimuste, tarnekinnituste ja arvelduse automatiseeritud andmevahetus eri süsteemide vahel;
- reaalamajas aruandlusliidesed – andmete automaatne edastamine juhtimis- ja analüütikaplatvormidele otsuste tegemiseks, aga ka andmepõhine aruandlus;
- tarnelogistika jälgimislahendused – saadetiste liikumise jälgimine ja info reaalamajas jagamine partneritega;
- kliendi- ja müügiandmete integratsioon – müügitellimuste, hinnakirjade ja kliendiinfo sünkroniseerimine mitme süsteemi vahel;
- energia- ja ressursikasutuse monitooring – tarbimisandmete reaalamajas kogumine ja analüüs tootmise või hoonehalduse optimeerimiseks;
- tööaja- ja personalisüsteemide sidumine palgaarvestusega – tööaja info automaatne edastus palgasüsteemi, vähendades käsitöökoormust ja vigade riski.

3) arendus on osa tervikprotsessist ettevõtja sees ja/või ettevõtjate vahel, mis võib hõlmata kas ainult ettevõtjasiseseid protsesse (nt tootmise planeerimine, varude haldus, raamatupidamine) või laieneda koostööpartneritele ja klientidele (nt tellimuste haldamine ja tarneahela juhtimine). See tähendab, et ei toetata ainult üksikute funktsioonide või tööriistade arendamist, vaid lahendus peab olema osa laiemast protsessist;

4) partneri või koostööpartnerina peab olema kaasatud vähemalt üks reaalamajanduse lahenduse arendamise osaline, kes on seotud reaalamajanduse lahenduste arendamise või rakendamisega. See võib olla näiteks:

- äripartner, kelle süsteemidega liidestatakse;
- andmevahetusplatvormi pakkuja;
- riigiasutus või kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle asutus.

Koostööpartneri või partneri kaasamine aitab tagada, et arendus oleks kooskõlas tänapäevaste tehniliste ja äriliste nõuetega, ning oleks ka praktilise väärtusega, muutes koostöö sujuvamaks; 5) ettevõtjal on digitaliseerimise strateegia – kui taotleval ettevõtjal puudub kehtiv digitaliseerimise strateegia, on ta kohustatud koostama selle projekti elluviimise raames. Digitaliseerimise strateegia lähtuvalt määruse § 3 punktist 5 on terviklik ja eesmärgistatud plaan, mille alusel viib ettevõtja ellu oma äriprotsesside koostalitlusvõimelist digitaliseerimist või automatiseerimist võimaldavad arendused ning mis koostatakse vähemalt kolmeks aastaks. Nimetatud digitaliseerimise strateegia asemel võib ettevõtjal olla majandus- ja infotehnoloogiainistri määruse nr 8 „Ettevõtja digitaliseerimise teekaardi toetus“, väliskaubandus- ja infotehnoloogiainistri määruse nr 3 „Digitaliseerimise teekaardi toetamise tingimused“, ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määruse nr 52 „Tööstuse digitaliseerimise ja automatiseerimise toetus“ alusel valminud dokumendid, mis on kaasajastatud ja RTE lahendusvõimalustega täiendatud.

Lõikes 4 sätestatakse eeldused, mille täitmisel toetatakse lõike 1 punktis 3 nimetatud olemasoleva või uude tarkvara arendamist. Toetuse eesmärk on abistada ettevõtjat uue äritarkvara loomisel või olemasoleva tarkvara edasiarendamisel, mis võimaldab ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel omavahel turvaliselt, standarditult ja reaalamajanduse andmeid vahetada. Arendus peab järgima reaalamajanduse (RTE) põhimõtteid, mis tähendab, et andmed liiguvad automaatselt, struktureeritult ja õigel ajal õigete osapoolte vahel, vähendades käsitööd, viivitusi ja dubleerimist.

Lõige 4 sätestab, et lõike 1 punkt 3 nimetatud olemasoleva või uude tarkvara arendamist toetatakse, kui:

1) tarkvara arendus võimaldab ajatempliga või muid turvaliselt jälgitavaid masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja muul viisil töödelda X-tee või muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu – arendatav tarkvara peab suutma masinloetavaid andmeid, mis on andmete tekkimise täpse aja näitamiseks varustatud ajatempliga või muul viisil turvaliselt jälgitav, vastu võtta, töödelda ja edastada. See andmevahetus peab toimuma:

- X-tee (riiklik andmevahetuskiht) kaudu või
- muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu, mis tagab andmete tervikluse, konfidentsiaalsuse ja jälgitavuse.

See nõue on oluline, et luua usaldusväärne ja läbipaistev digitaristu, mille kaudu saab äri- ja avalik sektor omavahel andmeid vahetada ilma käsitöö ja vigadeta;

2) isikuandmete töötlemise vajaduse korral peab arendatav lahendus võimaldama andmete jagamise turvalist ja läbipaistvat haldamist. Kui arendus eeldab füüsilise isiku andmete kasutamist, peab süsteem sisaldama funktsiooni nõusoleku andmiseks ja haldamiseks või olema valmis liidestuma Riigi Infosüsteemi Ameti arendatava andmenõusolekuteenusega. Liidestus andmenõusolekuteenusega peab olema tehniliselt võimalik, kuid ettevõtte on lubatud kasutada ka muid turvalisi ja standardiseeritud lahendusi nõusoleku haldamiseks, tingimusel et need vastavad andmekaitse nõuetele (sh GDPR).

Samal ajal rõhutatakse, et reaalamajanduse lahendustena käsitatakse lisaks X-tee kaudu toimivatele integratsioonidele ka erasektori platvormidel toimivaid turvalisi ja standardiseeritud andmevahetuse lahendusi, nagu EDI või API-põhised liidestused. Need

täidavad koostalitlusvõime ja andmeturbe põhimõtteid ning on ettevõtetele praktiliselt rakendatavad. See on oluline, et täita andmekaitse nõudeid (sh GDPR) ja tagada, et isikuandmeid kasutatakse ainult andmesubjekti tahte kohaselt ja läbipaistvalt;

3) tarkvara arendus vastab reaalajamajanduse põhimõtetele või sisaldab reaalajamajanduse komponenti – arendus peab kas täielikult tuginema reaalajamajanduse põhimõtetele või sisaldama vähemalt üht reaalajakomponenti, näiteks:

- andmed liiguvad automaatselt ilma viivitusega;
- andmed salvestatakse, töödeldakse ja esitatakse ilma käsitsitööta;
- süsteem reageerib sündmustele (nt andmesisestus, dokumendi kinnitamine) automaatselt ja kohe.

See muudab protsessid kiiremaks, efektiivsemaks ja vigade tegemise suhtes vähem haavatavaks;

4) andmepõhise aruandluse terviklahenduse puhul, mis tugineb andmepõhise aruandluse taksonoomiale, hõlmab aruandluskohustuslase andmeid nende tekkimisest kuni esitamiseni riigiasutusele või kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle asutusele, väljaarvatud juhul, kui taotleja ise on andmete esitaja, ega kogu neid teistelt isikutelt;

Kui arendatav tarkvara on **andmepõhise aruandluse terviklahendus**, peab see hõlmama aruandluskohustuslase andmeid nende **tekkehetkest kuni esitamiseni** riigiasutusele või kohaliku omavalitsuse üksusele või selle asutusele.

See tähendab, et süsteem peab katma kogu andmevoo – **andmete loomine, töötlemine, valideerimine ja esitamine** – ühtses ja läbipaistvas andmeprotsessis;

5) andmepõhise aruandluse terviklahenduse puhul on arendamisse kaasatud koostööpartneritena riigiasutus või kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle asutus ja vähemalt kolm aruandlusandmete esitajat. Kui arendatakse andmepõhise aruandluse lahendust, mis põhineb aruandlustaksonoomial (st masinloetaval andmestruktuuril), peavad olema täidetud järgmised nõuded: projektis peab osalema vähemalt üks koostööpartner kelle süsteemiga liidestatakse. See tagab, et arendus on professionaalne, sobib suuremasse süsteemi ja toetab sujuvat koostööd teiste süsteemidega.

- lahendus peab hõlmama andmete kogumist, töötlemist ja edastamist alates nende tekkekohast (nt ettevõtte majandustarkvarast) kuni nende esitamiseni riigiasutusele või kohaliku omavalitsuse üksusele;
- arendusse peavad olema koostööpartneritena kaasatud:
 - vastav riigiasutus või KOVi asutus, kellele aruandlust esitatakse ja
 - vähemalt kolm andmete esitajat (nt kolm ettevõtet, kes kasutavad arendatavat süsteemi).

See loob ühtse, standarditud aruandlussüsteemi, mis vähendab ettevõtete halduskoormust ja lihtsustab riigi jaoks andmete kogumist.

Siin kehtib erand: kui taotleja ise on andmete esitaja (nt tema süsteemis tekivad andmed) ega kogu neid teistelt isikutel, siis ei ole vaja andmete esitajaid kaasata;

6) punktides 4 ja 5 nimetatata olemasoleva või uudse tarkvara lahenduse puhul peab olema arendusse kaasatud vähemalt üks koostööpartner või partner ja tagatakse vähemalt kolm testivat lõppklienti, kes ei ole projektis partnerid.

Koostööpartneriks võib olla riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kes osaleb projektiga toetatavas tegevuses.

Partner võib olla näiteks:

- äripartner, kelle süsteemidega liidestatakse;
- andmevahetusplatvormi pakkuja.

Testiv lõppklient on valminud tarkvaralahenduse potentsiaalne kasutaja, kes osaleb arenduse testimises. Testiva kliendi andmed esitatakse projektiplaanis.

Arendus peab olema mõeldud vähemalt kolmele lõppkasutajale, st:

- süsteemi peab saama kasutada mitu ettevõtet või organisatsiooni või
- teenus peab olema disainitud selliselt, et selle rakendamine ei piirdu ainult ühe kliendiga.

Selle arendustegevuse kaudu soovitakse soodustada:

- tarkvara, mis toetab andmete sujuvat, turvalist ja standarditud liikumist;
- reaalajas otsuste tegemist ja protsesside automatiseerimist;
- avaliku ja erasektori koostööd andmepõhiste teenuste ja aruandluse arendamisel;
- lahendusi, mis ei teeni ainult üksikut ettevõtet, vaid toetavad laiemat kasutust.

Antud tegevus on suunatud tarkvaralahenduste arendamisele, mis ei ole mõeldud üksnes ühe ettevõtte spetsiifiliste vajaduste täitmiseks, vaid millel on laiem rakendatavus ning turupotentsiaal. Erinevalt § 6 lõike 1 punktis 2 toetatavatest ettevõttespetsiifilistest arendustest peab § 6 lõike 1 punkti 3 alusel välja töötatav olemasolev või uus tarkvaralahendus olema kasutatav mitmete ettevõtete poolt ja omama laiemat mõju, toetades reaalajamajanduse põhimõtetele vastavate lahenduste kasutuselevõttu. Selliste universaalsemate lahenduste arendamine võimaldab suurendada digitaliseerimise üldist taset, parandada koostalitlusvõimet ning soodustada innovatsiooni kogu turul.

Oluline on mõista, et antud tegevus jaguneb põhimõtteliselt kaheks. Andmepõhise aruandluse lahendus ja muu olemasoleva või uudse tarkvara lahendus.

Andmepõhine aruandlus:

- peamine eesmärk on võimaldada ettevõtetel ja organisatsioonidel edastada riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele andmeid standardiseeritud, turvalisel ja jälgitaval viisil;
- tarkvara peab toetama andmepõhist aruandlust, mis tähendab, et andmed liiguvad automaatselt, struktureeritud ja ajakohaselt ning jälgima RTE-põhimõtteid;
- kasutajateks on nii ettevõtted (andmete esitajad) kui ka riigiasutused (andmete vastuvõtjad);
- kohustuslik on kaasata koostööpartnerina riigiasutus või kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle asutus ja vähemalt kolm aruandlusandmete esitajat;
- kui taotleja ise on andmete esitaja (nt tema süsteemis tekivad andmed) ega kogu neid teistelt isikutel, siis ei ole vaja andmete esitajaid kaasata
- ajatempliga või muid turvaliselt jälgitavaid masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja töödelda X-tee või muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu.

Muu olemasoleva või uudse äritarkvara arendus:

- eesmärk on täiendada või luua äritarkvara, millel ei ole otsest seost riigiasutustele aruandlusega;
- tarkvara võib keskenduda äri-, tootmis-, logistika- või muudele ettevõtete protsessidele;
- kasutajateks on peamiselt erasektori kliendid või mitmed organisatsioonid;
- kohustuslik on kaasata vähemalt üks partner ja tagada rohkem kui kolm lõppklienti;
- tarkvara arendus võimaldab ajatempliga või muid turvaliselt jälgitavaid masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja töödelda X-tee või muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu.

Tabel 2

Andmepõhise aruandluse arendus	Muu olemasoleva või uudse tarkvara lahenduse arendus
Tarkvara arendus võimaldab ajatempliga või muid turvaliselt jälgitavaid masinloetavaid ja standardiseeritud andmeid vastu võtta, saata ja töödelda X-tee või muu turvalise andmevahetusplatvormi kaudu.	
Isikuandmete töötlemise vajaduse korral on võimalik anda nõusolek andmete jagamiseks või liidestada tarkvara andmenõusolekuteenus, et füüsiline ja juriidiline isik saaks andmeid jagada kindla teenuseosutajaga peab projekt sisaldama Riigi Infosüsteemi Ameti nõusolekuteenust.	
Tarkvara vastab reaalamajanduse põhimõtetele või sisaldab reaalamajanduse komponenti.	
Koostööpartneriks riigiasutus või kohalikuomavalitsuse üksus	Partneriks võib olla ka erasektori ettevõtte.
Vähemalt kolm aruandlusandmete esitajat, kui taotleja ise on andmete esitaja (nt tema süsteemis tekivad andmed) ega kogu neid teistelt isikutel, siis ei ole arenduspartnerit vaja kaasata.	Vähemalt kolm lõppklienti.

Lõike 5 fookuses on riiklike lahenduste kasutuselevõtt või avalike andmete väärindamine. Tegevuste tulemused loovad eelduse võtta ettevõtetes kasutusele ja integreerida avaliku sektori digilahendusi ning suurendada ettevõtete digitaliseerimist, samuti vähendada nii era- kui ka avaliku sektori halduskoormust.

Toetatakse andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamist ja praktikas rakendamist. Toetused antakse erasektori ettevõtetele.

Lõige 5 sätestab, et lõike 1 punkt 4 nimetatud toetuse saamise eelduseks on vähemalt üks järgmistest:

- 1) tegevus on seotud riiklike kesksete lahenduste kasutuselevõttuga, sh selle jaoks vajalike analüüside ja arendustega;
- 2) tegevus on seotud avaliku sektori käes olevate andmete väärindamisega.

Toetuse andmise kohustuslik eesmärk on edendada andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamist ning praktikas rakendamist ehk taotluses peab olema selgelt esile toodud andmemajanduse kasutusjuht ja taotluses nimetatud tulemuseks peab olema selle kasutusjuhu rakendamine (uue teenuse pakkumine vms).

Andmemajanduse kasutusjuhu näide 1. Erasektori ettevõtte arendab lahendust, mille eesmärk on hinnata inimese tervislikku seisundit, kasutades selleks tema heaolu-, spordi- ja muude rakenduste andmeid. Lahendust oleks võimalik täiendada riigi käes olevate terviseandmetega, millele ligipääsemiseks on vaja kasutaja nõusolekut ehk on seos nii riigi käes olevate andmete väärindamise (terviseandmed) kui ka keskse lahenduse (andmenõusolekuteenus) kasutuselevõttuga.

Andmemajanduse kasutusjuhu näide 2. Erasektori ettevõtte arendab lahendust, mille eesmärk on hinnata hoonete, näiteks kortermajade energiatõhusust. Selle jaoks kasutab ta Ehitisregistri ning Maa- ja Ruumiameti avaandmeid, mida rikastab asjade interneti (IoT) seadmete kogutud andmetega.

Mõlema kasutusjuhu näitel on kasusaajateks nii ettevõtte kui ka kasutajad, sest riigi andmeid vääridades ja nende kasutamist võimaldades saab pakkuda ja tarbida kvaliteetsemat teenust. Ettevõtjatel võimaldab toetus parandada oma teenuste kvaliteeti või luua uusi teenuseid.

Andmemajanduse kasutusjuhu väljatöötamiseks ja rakendamiseks võib vaja olla üht või mitut järgnevat tegevust:

1) andmete taaskasutust toetavate teenuste loomine või uuendamine.

Näide 1. Ettevõtte loob teenuse, mis võimaldab tundlikke andmeid privaatsust tagavalt vääridada – näiteks loob sünteetilised andmestikud ettevõtete palgaandmete vm harilikult privaatsust riivavate andmete kohta.

Näide 2. Asutusel puudub tehniline võimekus andmeid efektiivselt andmebaasidest kätte saada või töötluskeskkonnas kasutada, mille jaoks on vaja luua uusi liidestusi. Vajalikud tegevused võivad olla näiteks X-teega liitumine, X-tee andmete vastuvõtmise võime loomine ning andmete kasutatavaks tegemine.

2) andmevahetuseks vajalike ühtsete andmemudelite ja -vormingute väljatöötamine ja kasutusjuhuse rakendamine.

Näide. Tuvastatud on äriiline vajadus elamusteenuste planeerimise platvormi järele, mis võimaldaks ligipääsu kultuurisündmuste, külastusstatistika ja turismivoogude andmetele. Selle elluviimiseks on vaja koguda andmeid mitmest allikast, probleemiks on aga andmete formaat ja struktuur – näiteks kuupäevad on esitatud eri formaadis, asukohad kord aadresside, kord koordinaatidena, koordinaadid on eri süsteemides jne. Tegevuse käigus töötatakse välja ühtne andmemudel, ühtlustatakse teenustes ja andmebaasides kasutatavad andmevormingud, tehakse vajalikud muudatused protsessides ning realiseeritakse kasutusjuht.

3) andmemajanduse kasutusjuhu käivitamiseks vajaliku haldusrežiimi sisseseadmine ja kasutusjuhuse rakendamine.

Näide. Tuvastatud on andmemajanduse kasutusjuht, mille realiseerimiseks on vaja mitme osapoolte koostööd, kellel puudub väljakujunenud koostöövorm. Tegevuse käigus määratakse kindlaks osapoolte rollid, õigused ja vastutus; andmete jagamise ja kasutamise reeglid, tasemed ja piirangud; fikseeritakse uuendussagedus ja kvaliteedinõuded ning sõlmitakse lepingud andmete jagamiseks.

4) olemasolevate andmeruumidega liidestumine.

Näide 1. Meediaettevõtte soovib enda andmekataloogi liidestada Andmete Teabevärvaga, et anda huvitatud osapooltele ülevaade enda valdustes olevatest andmetest ning võimalustest neid kasutada, muu hulgas teha kättesaadavaks keeleressursid Euroopa keeleandmeruumis.

Näide 2. Tarkvaraettevõtte liidestub Euroopa mobiilsusandmeruumiga ning ühendab sealt saadud Soome ühistranspordi ja laevaliiklusega seotud info ning Eesti registritest kohaliku ühistranspordi info, mille tulemusel saab osutada piiriülest teekonnaplaneerimise teenust.

5) uue tarkvara või lisamoodulite kasutuselevõtt, olemasoleva või kasutusele võetava tarkvara liidestamine taotleja poolt juba kasutatava tarkvaraga, mh tarkvaralitsentsi ost või tarkvaraga liitumise ühekordne tasu.

Näide 1. Andmemajanduse kasutusjuhu jaoks vajalike andmeruumidega liidestumise jaoks võtab ettevõtte kasutusele vajalikud tarkvarakomponendid (nt *dataspace connector*'id).

Näide 2. Reaalajalise otsustustoe väljatöötamiseks võtab ettevõtte kasutusele tehisintellektipõhise tarkvara, mis lihtsustab andmetöötlust, valideerimist ja analüüsi ning loob interaktiivse juhtimislaua.

Lõike 6 kohaselt peavad lõikes 1 nimetatud tegevused toetuse saamiseks olema kooskõlas ka põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“, et ei tekitataks olulist kahju keskkonnaeesmärkidele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198,

22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses. Tegemist on EL 2021–2027 perioodi liiduülese keskse nõudega toetuste rakendamisel. Kuivõrd meetme raames tehtavad tegevused ei ole oma iseloomult sellised, mis oleks vastuolus "ei kahjusta oluliselt" põhimõttega, ei ole vajalik selle täiendav hindamine projekti tasandil

Määruse §-s 7 sätestatakse abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud.

Määruse § 7 on nimetatud abikõlblikud kulud, mis on kehtestatud piirmäärade kohaselt tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud, nt töötasu, teenused, litsentsid, konsultatsioonid. Äritarkvara arendamise korral on abikõlblik ka turunduskulu.

Tabel 3. Abikõlblikud kulud tegevuste kaupa

Tegevus	Abikõlblik kulu
1. Ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtt (§ 6 lõige 1 punkt 1)	1) diginõustaja teenuse kulu; 2) tarkvara ostmise või litsentsi tasu; 3) tarkvarade liidestamise arenduskulud.
2. Äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja/või automatiseerimise arendamine (§ 6 lõige 1 punkt 2)	1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu; 4) projektiga seotud litsentsitud teadmiste ja patentide kulu; 5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu; 6) digitaliseerimise strateegia koostamise kulu, mis on tekkinud § 8 lõikes 4 sätestatud perioodil.
3. Olemasoleva või uudse äritarkvara arendamine (§ 6 lõige 1 punkt 3)	1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed; 3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu;

	<p>4) projektiga seotud litsentsitud teadmiste ja patentide kulu;</p> <p>5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu;</p> <p>6) digitaliseerimise strateegia koostamise kulu, mis on tekkinud § 8 lõikes 4 sätestatud perioodil;</p> <p>7) projekti raames arendatud lahenduste turundamise kulu.</p>
<p>4. Andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamine ja praktikas rakendamine (§ 6 lõige 1 punkt 4)</p>	<p>1) projektiga seotud arendustegevuste elluviimiseks makstav palk ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu ning nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed;</p> <p>2) võlaõigusliku lepingu alusel makstav tasu projektiga seotud tegevuste elluviimiseks ja vähese tähtsusega abi saaja projekti juhtimiseks makstav tasu, mida maksustatakse samamoodi kui palk, ja nendelt tasudelt makstavad riiklikud maksud ja maksed;</p> <p>3) projektiga seotud ostetud teenuste kulu;</p> <p>4) projektiga seotud litsentsitud teadmiste ja patentide kulu;</p> <p>5) üksnes projekti tarbeks väliskonsultandilt ostetud nõustamisteenuse kulu ja muude sarnaste teenuste kulu.</p>

Määruse § 7 lõike 5 kohaselt on abikõlbmatud kulud lisaks ühendmääruse §-s 17 toodule

- käibemaks;
- puhkusetasu vastavalt seaduses sätestatule;
- teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised;
- seadusest tulenev lähetusega või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu;
- koolituskulu;
- töötaja ja ametniku tervisekontrolli kulu proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga;
- sularahamaksed;
- olemasoleva tarkvara versiooniuuenduse kulu.

Lõige 6 sätestab kaudsete kulude hüvitamise ühtse määra alusel, mis on seitse protsenti projekti tegevuste elluviimisega seotud otsestest abikõlblikest kuludest.

Määruse § 8 määrab projekti abikõlblikkuse perioodi.

Projekti tegevused ja kulud peavad jääma taotluses määratud ajavahemikku. Abikõlbliku perioodi pikkus on maksimaalselt 18 kuud.

Lõige 2 ütleb, et projekti abikõlblikkuse periood algab taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäevast ning lõpeb taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 31. augustil 2029. See tähendab, et taotleja võib projektiga seotud tegevusi alustada kohe, kui on taotluse esitanud ja sellisel juhul märgitakse otsusesse ka vastav kuupäev.

Lõikes 4 sätestatakse, et kui taotletakse § 7 lõikes 2 punkti 1 ja lõike 3 punktis 6 sätestatud abikõlblike kulude katmiseks vähese tähtsusega abi, võib projekti abikõlblikkuse periood alata varem, kuid mitte varem kui kolm kuud enne taotluse esitamist. See on eelkõige mõeldud katma diginõustaja teenuse kulu, mis on tehtud enne taotluse esitamist. Ettevõttel võib olla vajadus kaasata diginõustaja juba enne taotluse esitamist, et selgitada välja tema vajadustele sobivaim tarkvaralahendus.

See kulu on mõeldud katma diginõustaja teenuse eest makstava tasu, mis ettevõttele võib tekkida juba enne toetusetaotluse esitamist. Praktikas võib ettevõtte vajada diginõustaja abi varakult, et hinnata oma digitaliseerimise hetkeseisu ning välja selgitada, milline tarkvaralahendus tema spetsiifilisi vajadusi kõige paremini rahuldaks. Just § 6 lõike 1 punktis 1 kirjeldatud tegevuse puhul on diginõustaja roll eriti oluline – ta aitab koostöös ettevõttega analüüsida olemasolevaid protsesse, kaardistada kitsaskohad ning leida sobivaimad digilahendused, mis toetavad ettevõtte arengut ning vastavad toetuskeemi tingimustele.

Samuti on § 6 lõike 3 punktis 5 sätestatud nõue, et juhul kui ettevõttel puudub varasemalt koostatud digitaliseerimise strateegia, saab kulusid hüvitada ka tagant järgi juhul kui need on tehtud kuni kolm kuud enne taotluse esitamist ning see on koostatud diginõustaja poolt, kellel määruses ettenähtud kogemus. Selle strateegia väljatöötamiseks on sageli vajalik kasutada diginõustaja teadmisi ja kogemusi, kuna diginõustaja aitab ettevõttel süsteemselt läheneda digitaliseerimisele, koostada realistliku tegevuskava ning hinnata võimalike uuenduste mõju ettevõtte äriprotsessidele. Strateegia koostamine koos ekspertidega annab kindluse, et valitud tarkvaralahendus ja digitaliseerimise sammud on läbimõeldud ning toetavad ettevõtte pikaajalisi eesmärke.

Kokkuvõttes võimaldab diginõustaja kaasamine juba projekti algfaasis tagada, et kogu digitaliseerimisprotsess on hästi planeeritud ja läbiviidud vastavalt ettevõtte vajadustele ning toetuse tingimustele. See aitab vähendada riske, tõsta investeringu tõhusust ning kindlustada, et projekti käigus tehtavad valikud on läbimõeldud ja põhjendatud.

Lõikes 5 sätestatakse, et mõjuval põhjusel saab projekti perioodi pikendada maksimaalselt kuue kuu võrra, kuid tegevused peavad olema ellu viidud mitte hiljem kui 31. augustil 2029.

Lõikes 6 sätestatakse, et projekt loetakse lõppenuks, kui rakendusüksus on projekti heaks kiitnud ja teinud toetuse saajale lõppmakse.

Määruse §-s 9 sätestatakse toetuse summa ja määr.

Lõige 1 määrab toetuste maksimaalse summa järgmiselt:

1) paragrahvi 6 lõikes 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul minimaalselt 2000 eurot ja maksimaalselt 5000 eurot. Diginõustaja teenuse puhul on toetuse maksimaalne määr kuni 50 protsenti kogu projekti toetussummast. Minimaalse toetussumma kehtestamise eesmärk on vältida olukorda, kus toetuse väljamaksmiseks tehtavad haldustoimingud ja -kulud osutuvad väiksemahuliste väljamaksete puhul ebaproportsionaalselt suureks. Selline lähenemine aitab tagada rakendusüksuse töö efektiivsuse ning vähendab ebamõistlikku halduskoormust.

2) paragrahvi 6 lõikes 1 punktides 2–4 nimetatud tegevuste puhul 150 000 eurot.

Lõikes 3 sätestatakse, et toetuse maksimaalne osakaal on 50 protsenti projekti abikõlblikest kuludest.

Vastavalt üldise grupierandi määruse artikli 25 lõike 2 punktile c, on antava abi puhul toetuse maksimaalne osakaal suurettevõtja korral 25 protsenti, keskmise suurusega ettevõtja korral 35 protsenti ja väikeettevõtja korral 45 protsenti toetatavatest kuludest.

Artiklite 18 ja 29 alusel antava abi puhul on toetuse maksimaalne osakaal väike- ja keskmise suurusega ettevõtja korral 50 protsenti toetatavatest kuludest, suurettevõtetele nende artiklite alusel toetust ei anta ja artikli 25 lõike 2 punkti c alusel antava abi puhul peab § 7 lõike 1 punktides 1 ja 2 ning sama paragrahvi lõikes 2 punktides 2–6 sätestatud kulu aluseks olev teenus või ese olema ostenud turutingimustel.

Lõike 8 kohaselt omafinantseeringuna ei käsitata riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või Euroopa Liidu institutsioonide või fondide või muust välisvahenditest antud tagastamatuid toetusi.

Määruse 3. peatükis sätestatakse täiendavad nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Määruse §-s 10 kehtestatakse täiendavad nõuded ja kohustused taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Lõike 1 kohaselt saab toetuse taotleja olla Eestis äriregistris registreeritud äriühing.

Lisaks määruses sätestatule peab taotleja vastama ka ühendmääruse § 3 nõuetele, näiteks ei tohi taotlejal või tema esindajal olla kehtivaid karistusi karistusseadustiku teatud paragrahvide alusel.

Lõike 2 kohaselt peab paragrahvi 6 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuste elluviimiseks toetuse taotlejal taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta keskmine müügitulu äriregistrile esitatud majandusaasta aruande kohaselt olema vähemalt 50 000 eurot.

Toetuse sihtrühma määramine ettevõtetele, kelle müügitulu on vähemalt 50 000 eurot aastas, on põhjendatud mitmel olulisel põhjusel. Esiteks näitab selline müügitulu tase, et ettevõtte on jõudnud stabiilsema ja jätkusuutlikuma tegevuseni ning omab piisavat majanduslikku võimekust, et planeerida ja ellu viia digitaliseerimisega seotud arendusprojekte. Väiksema müügituluga ettevõtete puhul võib puududa vajalik ressursibaas või arendusvalmidus, mistõttu oleks toetuse mõju nende puhul piiratud ning toetuse kasutamise seotud halduskoormus võrreldes saadava kasuga ebaproportsionaalne.

Toetuse eesmärk on toetada ettevõtteid, kellel on piisav majanduslik võimekus ja potentsiaal kasvada ning suurendada lisandväärtust. Ettevõtteid, kelle müügitulu on väiksem kui 50 000 eurot aastas, on sageli alles alustamisjärgus või ebastabiilses arengufaasis, neil puudub piisav ressursibaas, et toetust tulemuslikult rakendada ning nende investeeringute mõju majandusele ja tootlikkusele on väike või ajutine. Seega 50 000 euro piir aitab välistada ettevõtteid, kelle tegevusmaht on liiga väike, et toetuse eesmärki täita. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) analüüsis kümnet võimalikku sihtrühma. Analüüsi

eesmärk oli leida tasakaal toetuse mõju (lisandväärtuse kasv) sihtgrupi ulatuse (ettevõtete arv, keda meede mõjutab) ja toetuse kasutamise tõhususe vahel.

Tulemus näitas, et kõige suurem mõju saavutatakse sihtrühmas, kuhu kuuluvad tööstus- ja teenindussektori ettevõtted (EMTAK C ja G–N), kelle müügitulu on vähemalt 50 000 eurot ning kus on vähemalt 2 töötajat.

50 000 eurot on hinnatud miinimumlävendiks, mis näitab, et ettevõtte osaleb aktiivselt turumajanduses (mitte ainult hobi- või kõrvaltegevus), on suuteline tagama omafinantseeringu ja projektegevuste elluviimise ning omab juba toimivat ärimudelit ja majanduslikku võimekust tulemuste saavutamiseks.

See piir aitab tagada, et toetus ei läheks ebaefektiivselt mikroettevõtetele, kelle majanduslik mõju on marginaalne ja kelle risk projekti katkestamiseks on suur.

Tase valiti analüüsi põhjal kui optimaalne kompromiss väikeste ja suuremate ettevõtete vahel. See tagab, et sihtrühm on piisavalt lai, kuid majanduslikult elujõuline. Nõue toetab eesmärki, et toetus toob kaasa tegeliku lisandväärtuse kasvu ja ärimudeli muutuse, mitte pelgalt lühiajalise rahasüsti.

Lõike 2 kohaselt sätestatud 50 000 euro suurune müügitulu nõue tuleneb analüüsi tulemustest, mille järgi on just sellise majandusliku võimekusega ettevõtted kõige tõenäolisemalt võimelised toetust tulemuslikult kasutama ning looma lisandväärtust. Nõue tagab, et toetus suunatakse elujõulistele ja kasvupotentsiaaliga ettevõtetele, vältides liiga väikeste ja ebastabiilsete ettevõtete kaasamist, kelle mõju majandusele oleks piiratud.

Taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse § 3 lõikes 2 toodud nõuetele.

Määruse §-s 11 sätestatakse täiendavad nõuded taotlusele, lähtudes ühendmääruses sätestatust.

Lõike 1 punktides 1–11 esitatakse loend nõutud teabe, kinnituste ja dokumentide kohta, mis tuleb taotluses esitada.

Lõikes 2 sätestatakse, et § 6 lõikes 1 punktis 1 nimetatud tegevuse korral nõutakse järgmisi lisadokumente:

- 1) digitaliseerimise koolituse läbimise tõend;
- 2) diginõustamis teenuse ja tarkvara ostu hinnapakumised;
- 3) diginõustaja projektile vahetult eelnenud neljal aastal vähemalt kolme teostatud nõustamise kogemust tõendavad dokumendid.

Digitaliseerimise koolitus on rakendusasetuse ja rakendusüksuse koostöös väljatöötatud programm, mille käigus selgitatakse digitaliseerimise baastadmisi.

Koolituse läbinu:

- mõistab digitaliseerimise tähtsust ja majanduslikku mõju ettevõttele;
- oskab hinnata diginõustaja kaasamise vajalikkust ja rolli projektis;
- tunneb küberturvalisuse aluseid ning oskab neid oma ettevõttes rakendada;
- saab aru muutuste juhtimise põhimõtetest ja oskab neid tarkvara juurutamisel rakendada;
- oskab koostada ettevalmistatud plaani tarkvara juurutamiseks.

Koolituse läbinu taotleja vaates on ettevõtte töötaja, juhatuse liige või osanik.

See tagab Eesti ettevõtete digitaliseerimisel ühtlasema teadlikkuse. Koolitus on ettevõttele tasuta ning on kättesaadav Digiriigi akadeemia platvormil. Tõendi digitaliseerimise koolituse läbimise kohta saab taotleja pärast koolituse edukat lõpetamist ise alla laadida Digiriigi Akadeemia platvormilt. See võimaldab tõendi kiiret ja mugavat kättesaamist ilma täiendavate taotlusteta.

Lõikes 3 sätestatakse, et § 6 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud juhul nõutakse lisaks sama paragrahvi lõikes 1 välja toodud dokumentidele ka järgmisi:

- 1) projektiplaan, mis hõlmab kaardistust arendamist vajava äriprotsessi või tarkvara hetkeseisust ja arenguvajadusest koos võimaliku arenduse kirjeldusega, sealhulgas projektiga elluviidavaid tegevusi, tegevuste oodatavaid tulemusi koos ajakavaga ning riskianalüüsi koos riskide ja nende maandamise tegevustega. Projektiplaan on põhjalik dokument, milles kirjeldatakse, milline on ettevõtte hetkeseis, millised on arenguvajadused ning mida soovitakse saavutada. Lisaks tuleb projektiplaanis esitada konkreetsete tegevused, mida projekti raames ellu viiakse, nende oodatavad tulemused koos ajakavaga, loodava projekti täpne kirjeldus ning hinnata projekti riske ja kirjutada, kuidas neid maandatakse. Andmepõhise aruandluse projekti puhul tuleb projektiplaanis kajastada ka vähemalt kolme testivat lõppklienti, selle nõude eesmärk on, et taotleja planeeriks juba arendust selliselt, et see oleks võimalikult laia sihtrühmana. Selline plaan aitab rakendusüksusel mõista projekti terviklikku ülesehitust ja hinnata selle teostatavust;
- 2) projekti eelarve. Projekti eelarve sisaldab kõiki kulusid ja tulusid, mis on seotud projekti elluviimisega. Eelarves tuleb täpsustada, millele raha kulub (nt tarkvara soetamine, koolitused, tööjõukulud) ning milliseid ressursse projekt vajab. Selge eelarve aitab tagada projekti finantsilise läbipaistvuse ning näitab, kas projekt on rahaliselt põhjendatud ja jätkusuutlik;
- 3) finantsprognoos projekti perioodil ja kolmel projekti lõppemisele järgneval aastal. Finantsprognoos annab ülevaate ettevõtte rahalistest ootustest projekti kestel ja pärast selle lõppu. Prognoosis tuleb hinnata, kuidas projekt mõjutab ettevõtte tulusid ja kulusid projekti ajal ning järgnevatel kolmel aastal. See aitab analüüsida projekti pikaajalist majanduslikku mõju ning veenduda, et investeering tasub end ära ka tulevikus;
- 4) koostööpartneri nimi, registrikood ja nõusolek projektis osalemiseks. Projektis osalevate koostööpartneritel tuleb esitada nende nimed, registrikoodid ja ametlik nõusolek projektis kaasa lüüa. Need andmed kinnitavad, et partnerid on projekti sisus ja eesmärkides kokku leppinud ning on valmis panustama projekti edukasse elluviimisse;
- 5) vahearuande esitamise periood. Vahearuande esitamise periood määrab, kui sageli peab projekti kohta rakendusüksusele aru andma. Taotleja saab valida, kas esitab vahearuandeid iga 3 või 6 kuu tagant, vastavalt projekti kestusele ja keerukusele. Regulaarne aruandlus võimaldab projekti edenemist jälgida, vajadusel tegevusi korrigeerida ning tagada, et seatud eesmärgid täidetakse.

Lõikes 4 sätestatakse, et § 6 lõikes 1 punktides 2 nimetatud juhul nõutakse järgmisi lisaandmeid ja -dokumente:

- 1) digitaliseerimise strateegia, mis vastab § 3 punktis 4 toodud tingimustele. Digitaliseerimise strateegia on ettevõtte pikaajaline tegevuskava, milles kirjeldatakse, kuidas ettevõtte plaanib oma äriprotsesse ja teenuseid digitaliseerida ning milliseid tehnoloogiaid selleks kasutatakse. Strateegia koostamisel tuleb lähtuda § 3 punktis 4 sätestatud tingimustest, mis võivad hõlmata näiteks eesmärkide seadmist, tegevuste ajakava koostamist, riskide hindamist ja vajalike ressursside planeerimist. Selle dokumendi eesmärk on tagada, et ettevõtte digitaliseerimine toimub läbimõeldult ja süsteemselt, toetades ettevõtte üldisi eesmärgi ning võimaldades

paremat konkurentsivõimet. Strateegia olemasolu aitab ka hinnata projekti põhjendatust ja elluviimise võimalikkust;

2) teavet diginõustaja projektile vahetult eelnenud neljal aastal vähemalt kolme teostatud nõustamise kogemuse kohta. Need on tõendid, mis kinnitavad diginõustaja varasemat kogemust projektide nõustamisel viimase nelja aasta jooksul. Tõenditeks sobivad näiteks varasemate projektide ülevaated, klienditagasiside, koostöölepingud või muud dokumendid, mis näitavad, et diginõustaja on edukalt nõustanud vähemalt kolme digitaliseerimise projekti. Selliste dokumentide nõudmine aitab tagada, et projekti nõustab pädev ja kogenud spetsialist, kes suudab toetada ettevõtte digitaliseerimisprotsessi professionaalselt ning tuua kaasa soovitud tulemused.

Lõikes 5 sätestatakse, et § 6 lõikes 1 punktis 4 nimetatud juhul nõutakse järgmisi lisaandmeid ja -dokumente:

- 1) projektiplaan, mis hõlmab eelkaardistust koos olemasoleva olukorra, arenguvajaduste ja võimalike lahenduskäikude kirjeldusega, projektiga elluviidavaid tegevusi, tegevuste oodatavaid tulemusi koos ajakavaga, loodava projekti kirjeldust ning riskianalüüsi koos riskide ja nende maandamise tegevustega;
- 2) projekti eelarve ja taotletava toetuse summa;
- 3) koostööpartneri nimi, registrikood ja nõusolek projektis osalemiseks;
- 4) vahearuaande esitamise periood.

Tabel 4. Lisaandmed tegevuste kaupa

Tegevus	Lisaandmed
1. Ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtt (§ 6 lõige 1 punkt 1)	1) digitaliseerimise koolituse läbimise tõend; 2) diginõustamis teenuse ja tarkvara ostu hinnapakumised; 3) diginõustaja projektile vahetult eelnenud neljal aastal vähemalt kolme teostatud sarnase nõustamise kogemust tõendavad dokumendid.
2. Äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja/või automatiseerimise arendamine (§ 6 lõige 1 punkt 2)	1) projektiplaan, mis hõlmab eelkaardistust koos olemasoleva olukorra, arenguvajaduste ja võimalike lahenduskäikude kirjeldusega, projektiga elluviidavaid tegevusi, tegevuste oodatavaid tulemusi koos ajakavaga, loodava projekti kirjeldust ning riskianalüüsi koos riskide ja nende maandamise tegevustega; 2) projekti eelarve; 3) finantsprognosis projekti perioodil ja kolmel projekti lõppemisele järgneval aastal; 4) koostööpartneri nimi, registrikood ja nõusolek projektis osalemiseks; 5) vahearuaande esitamise periood; 6) digitaliseerimise strateegia mis vastab § 3 punktis 5 toodud tingimustele; 7) diginõustaja projektile vahetult eelnenud neljal aastal vähemalt kolme teostatud sarnase nõustamise kogemust tõendavad dokumendid;

	8) vahearuaande esitamise periood.
3. Olemasoleva või uudse äritarkvara arendamine (§ 6 lõigel punkt 3)	1) projektiplaan, mis hõlmab eelkaardistust koos olemasoleva olukorra, arenguvajaduste ja võimalike lahenduskäikude kirjeldusega, projektiga elluviidavaid tegevusi, tegevuste oodatavaid tulemusi koos ajakavaga, loodava projekti kirjeldust ning riskianalüüsi koos riskide ja nende maandamise tegevustega; 2) projekti eelarve; 3) finantsprognosis projekti perioodil ja kolmel projekti lõppemisele järgneval aastal; 4) koostööpartneri nimi, registrikood ja nõusolek projektis osalemiseks; 5) vahearuaande esitamise periood.
4. Andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamine ja praktikas rakendamine (§ 6 lõige 1 punkt 4)	1) projektiplaan, mis hõlmab eelkaardistust koos olemasoleva olukorra, arenguvajaduste ja võimalike lahenduskäikude kirjeldusega, projektiga elluviidavaid tegevusi, tegevuste oodatavaid tulemusi koos ajakavaga, loodava projekti kirjeldust ning riskianalüüsi koos riskide ja nende maandamise tegevustega; 2) projekti eelarve; 3) koostööpartneri nimi, registrikood ja nõusolek projektis osalemiseks; 4) vahearuaande esitamise periood.

Määruse alusel toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ja tagasinõudmisega seotud teavet ja dokumente ÜSS2021_2027 § 21 lõikes 3 sätestatud e-toetuse keskkonnas. Kui selles keskkonnas ei ole vastava dokumendiliigi esitamist ette nähtud, esitatakse digitaalselt allkirjastatud dokument elektrooniliselt.

4. peatükis määratakse kindlaks, kuidas toetust taotletakse.

Määruse §-s 12 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Lõikes 1 määratakse, et toetust saab taotleda jooksvalt kuni eelarve ammendumiseni või kuni 31. märtsini 2029, mis on mõistlik korraldus toetuskeemi iseloomu ja abikõlblikkuse perioodi arvestades ehk rahaliselt väiksemahuliste ja lihtsamat tüüpi projektide rahastamiseks.

Lõige 2 sätestab, et rakendusüksus peab oma veebilehel avalikult ja ametlikult teavitama toetuste rahastamise eelarve suurusest ning taotluste vastuvõtmise alustamisest, lõpetamisest ja peatamisest, kooskõlastatult rakendusasutusega. See tagab protsessi läbipaistvuse, õiguspärasuse ja võrdsed võimalused kõigile taotlejatele, võimaldab neil planeerida taotluste esitamist ning suurendab süsteemi usaldusväärsust, kinnitades, et taotlusprotsess ja rahade haldamine toimuvad ametlikult ja kooskõlas kehtivate eeskirjadega. Taotlusvooru puudutav vajalik informatsioon, sealhulgas taotlusvooru avamis- ja sulgemiskuupäev ning taotlusvooru eelarve avaldatakse rakendusüksuse veebilehel.

Lõige 3 seab piirangu, et toetust võib taotleda korraga vaid ühele ja ellu viia vaid üht määruse alusel toetatavat projekti. Piirang on vajalik, kuna see aitab tagada toetuste jagamise läbipaistvust ja võrdseid võimalusi kõigile taotlejatele, vältides olukorda, kus üks taotleja

koondab mitme projekti raames suure osa eelarvest enda kätte. Nii minnakse mööda võimalikest konkurentsimoontustest ning tagatakse, et toetused jõuavad laiemalt erinevate organisatsioonideni.

Lõikes 4 sätestatakse, et taotluste vastuvõtmine lõpetatakse juhul, kui registreeritud taotlustega taotletav rahaline summa, mille kohta ei ole tehtud rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust, on vähemalt võrdne meetme tegevuseelarve vaba jäägiga. Sellisel juhul menetletakse menetluses olevaid taotlusi nende esitamise järjekorras.

5. peatükk kirjeldab, kuidas toimub taotluse menetlemine ning missugused on rakendusüksuse elluviidavad tegevused ja tähtajad. Peatükis sätestatakse ka taotluse ja taotleja nõuetele vastavaks või mittevastavaks tunnistamise ning taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Määruse § 13 näeb ette, et taotluse menetlemise tähtaeg on § 6 lõikes 1 sätestatud tegevuse (ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtt) puhul kuni kümme ja teiste tegevuste puhul kuni 30 tööpäeva.

Rakendusüksusel on põhjendatud juhtudel õigus seda tähtaega pikendada kuni kümne tööpäeva võrra, näiteks taotlejalt selgituste ja lisateabe küsimiseks või täienduste ja muudatuste tegemiseks. Rakendusüksus teavitab taotlejat taotluse menetlemise tähtaja pikendamisest.

Määruse § 14 sätestab taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise ning alused, mille esinemisel jäetakse taotlus läbi vaatamata.

Lõike 1 kohaselt tunnistab rakendusüksus taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui on täidetud määruses sätestatud nõuded. Nõuetele vastavuse kontroll on eeltingimus taotluse edasiseks menetlemiseks.

Lõige 2 loetleb juhud, mille korral taotlus jäetakse läbi vaatamata. Taotlus jäetakse läbi vaatamata, kui tuvastatud puudust ei ole võimalik ettenähtud tähtaja jooksul kõrvaldada, kui taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või kui taotleja mõjutab õigusvastaselt otsuse tegemist, samuti juhul, kui taotleja ei võimalda kontrollida taotluse vastavust nõuetele.

Määruse §-s 15 kehtestatakse projektide valikukriteeriumid ja -metoodika.

Projektide valikul lähtutakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 2021/1060¹⁰ (edaspidi ka ÜSM) artikkel 73 lõigetest 1 ja 2 lähtuvalt perioodi 2021–2027 seirekomisjonis kinnitatud 2021–2027 rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast¹¹.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk. 159–706)

¹¹ https://www.rtk.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Valikukriteeriumid_2021-2027_1%C3%B5plik_31052022.pdf

Määratud kriteeriumid on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning tagavad, et valitud tegevused arvestavad määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid, millega:

- võetakse arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat;
- võetakse arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni nõudeid, sealhulgas artiklis 9 esitatud nõudeid ligipääsetavusele;
- võetakse arvesse ja edendatakse soolist võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning sooküsimuste lõimimist;
- tagatakse diskrimineerimise vältimine ja ligipääsetavus;
- toetatakse kestliku arengu edendamise eesmärke;
- tagatakse vastavus Euroopa Liidu keskkonnaalastele õigusaktidele;
- rakendatakse põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“.

Lõike 1 kohaselt ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtu (§ 6 lõige 1 punkt 1) taotlusele antakse vastavushindamise alusel hinnang järgmiste valikukriteeriumite alusel:

- 1) projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
- 2) projekti põhjendatus;
- 3) projekti kulutõhusus;
- 4) toetuse saaja ja koostööpartneri suutlikkus projekti ellu viia;
- 5) projekti kooskõla riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega.

Lähtuvalt valikukriteeriumi täitmisest antakse kriteeriumile positiivne või negatiivne hinnang.

Ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtu (§ 6 lõige 1 punkt 1) hindamisel peab projekt rahastuse saamiseks pälvima kõigis viies valikukriteeriumis positiivse hinnangu. Juhul kui projekt ei vasta mõnele etteantud valikukriteeriumile, antakse selle kriteeriumi eest negatiivne hinnang. Näiteks kui projekti elluviimisega seotud kulud ei ole põhjendatud, antakse projektile kulutõhususe valikukriteeriumi eest negatiivne hinnang ning sellisel juhul rahastuse taotlust ei rahuldata.

Lõike 2 kohaselt äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja/või automatiseerimise arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 2), olemasoleva või uudse äritarkvara arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 3) ja andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamise ja praktikas rakendamise (§ 6 lõige 1 punkt 4) projektide hindamiseks koostab rakendusüksus detailsema hindamismetoodika (ühendmääruse § 7 lõikest 2 juhindudes). Hindamismetoodika koostamisel lähtub rakendusüksus lõikes 3 esitatud valikukriteeriumitest ja nende osakaaludest (vt ka tabel 4).

Lõige 3 seab, et § 6 lõike 1 punktide 2–4 nimetatud tegevuste elluviimise taotlusi hinnatakse valikukriteeriumite kaupa skaalal 0–4 ning taotluse hindamisel antud koondhinne moodustub valikukriteeriumite hinnete kaalutud keskmisest.

Tabel 4. Paragrahvi 6 lõikes 2–4 nimetatud tegevuste elluviimiseks esitatud projekti taotluste hindamise valikukriteeriumid

Valikukriteerium	Osakaal koondhindest
Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele	30%
Projekti põhjendatus	20%

Projekti kulutõhusus	20%
Taotleja ja koostööpartneri(te) suutlikkus projekti ellu viia	20%
Projekti kooskõla „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega	10%

Projekti põhjendatuse puhul hinnatakse, kas:

- 1) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud (eksisteerib probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus);
- 2) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus (projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad);
- 3) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

Iga projekti hinnatakse iga kriteeriumi järgi skaalal 0–4. Seejärel arvutatakse kaalutud keskmine hinne – see tähendab, et iga kriteeriumi hinne korrutatakse tema osakaaluga (nt 30%, 20% jne) ja tulemused liidetakse.

Hindamisel peab § 6 lõike 1 punktide 2–4 projekt rahastuse saamiseks saama kõigis viies valikukriteeriumis positiivse hinnangu. Juhul kui projekt ei vasta mõnele ette antud valikukriteeriumitele, antakse vastavale kriteeriumile negatiivne hinnang. Näiteks, kui projekti elluviimisega seotud kulud ei ole põhjendatud, antakse projektile projekti kuluefektiivsuse valikukriteeriumis negatiivne hinnang.

Lõikes 4 on sätestatud, et valikukriteeriumite alusel hindamiseks koostab rakendusüksus täpsema hindamismetoodika, mille kooskõlastab rakendusasutusega ning teeb kättesaadavaks rakendusüksuse veebilehel enne taotlusvooru avamist. Selle eesmärk on tagada hindamisprotsessi läbipaistvus, objektiivsus ja võrdsed võimalused kõigile taotlejatele. Hindamismetoodika avalikustamine enne taotlusvooru algust võimaldab taotlejatel selgelt aru saada, millised kriteeriumid ja põhimõtted on hindamisel aluseks, ning vastavalt oma projektitaotlust paremini ette valmistada.

Kooskõlastamine rakendusasutusega tagab, et hindamismetoodika on kooskõlas kehtivate seaduste ja määruste nõuetega ning on ametlikult kinnitatud. See vähendab vaidluste ja arusaamatuste riski, tagab menetluse õigsuse ning suurendab süsteemi usaldusväärsust.

Edasivolituse aluseks on ühendmääruse § 7 lõige 2, mis annab rakendusüksusele õiguse kehtestada täpsemad hindamispõhimõtted ja kriteeriumid valikukriteeriumite rakendamiseks. See õigustus võimaldab rakendusüksusel konkreetse taotlusvooru eripärasid arvestades kohandada hindamisprotsessi, säilitades samal ajal seadusandlikkuse ja läbipaistvuse.

Kokkuvõttes tagab säte, et hindamine toimub ühtsetel ja läbipaistvatel alustel, taotlejad mõistavad hindamiskriteeriume ning rakendusüksusel on seaduslik ja kooskõlastatud alus hindamismetoodika rakendamiseks.

Määruse §-s 16 sätestatakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Punkti 1 kohaselt nähakse ette, et paragrahv 6 lõige 1 punkti 1 taotlus kuulub rahuldamisele, kui see vastab kõigile §-s 15 nimetatud valikukriteeriumitele ehk on saanud positiivse hinnangu iga kriteeriumi puhul.

Punkti 2 kohaselt nähakse ette, et taotlus jäetakse rahuldamata, kui § 15 lõikes 2 loetletud valikukriteeriumite puhul pole projekt saanud koondindeks vähemalt 2,50 või kui ühe valikukriteeriumi puhul on jäänud hinne alla 2,00.

Punkti 3 kohaselt taotlust ei rahuldata, kui eelarve on ammendunud. Rakendusüksus saab rahuldada taotluse taotletud ulatuses, rahuldada taotluse osaliselt või jätta taotluse rahuldamata. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise otsuse juhul, kui taotleja ja taotlus vastavad määruses sätestatud nõuetele ning taotluses kirjeldatud projekt vastab kõikidele vastavalt kas § 14 lõikes 1 või 2 sätestatud kriteeriumitele.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse määruse nr 55 § 8 lg 4 p-dele 10 ja 12 märgitakse taotluse rahuldamise otsuses lisaks ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatud projekti elluviimise tingimused ja aruannete esitamise tähtjad ja kord ning täpsustatakse toetuse saaja õigusi ja kohustusi.

Taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõikes 1 nimetatud juhtudel:

- 1) toetust on taotletud tegevusele või kulude katteks, mis ei ole projekti elluviimise seisukohast põhjendatud;
- 2) taotletav summa ületab rahastamise eelarve vaba jääki;
- 3) projekti eesmärki on võimalik saavutada ka taotluse osalise rahuldamise korral ja taotleja on nõus rakendusüksuse ettepanekuga vähendada taotletavat summat või muuta projektiga kavandatud tegevusi. Kui taotleja ettepanekuga ei nõustu, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Määruse §-s 17 sätestab alused ja tingimused, mille korral võib rakendusüksus taotluse rahuldada osaliselt või teha taotluse rahuldamise otsuse kõrvaltingimusega.

Lõike 1 kohaselt võib taotluse osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõikes 1 nimetatud juhtudel, tagades siseriikliku regulatsiooni kooskõla ühendmääruses sätestatud üldpõhimõtetega.

Lõige 2 täpsustab taotluse osalise rahuldamise alused. Taotlust võib osaliselt rahuldada juhul, kui toetust on taotletud tegevustele või kulude katteks, mis ei ole projekti elluviimise seisukohast põhjendatud, kui taotluse rahaline maht ületab meetme eelarves vaba jäägi või kui projekti eesmärk on saavutatav ka taotluse osalise rahuldamise korral. Viimasel juhul eeldab osaline rahuldamine taotleja nõusolekut rakendusüksuse ettepanekuga vähendada taotletud toetuse summat või muuta kavandatud tegevusi; taotleja nõusoleku puudumisel teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Lõigetes 3 ja 4 sätestatakse kõrvaltingimusega rahuldamise võimalus ja selle õiguslikud tagajärjed. Paragrahvi 6 lõike 1 punktides 2–4 nimetatud tegevuste puhul võib rakendusüksus teha taotluse rahuldamise otsuse haldusmenetluse seaduse § 53 tähenduses kõrvaltingimusega, kui kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik ja põhjendatud ning taotleja on kõrvaltingimuse seadmisega nõus. Kõrvaltingimuse saabumisel või nõuetekohasel täitmisel vormistatakse vastav teave taotluse rahuldamise otsuse juurde. Taotluse tingimusliku rahuldamise otsuse alusel ei teki toetuse saajal õigust saada toetusega seotud makseid. Õigus toetusega seotud maksetele tekib pärast seda, kui rakendusüksus on tuvastanud kõrvaltingimuse täitmise toetuse saaja esitatud teabe või avalikest infosüsteemidest, registritest või andmeallikatest saadud andmete alusel.

Määruses ei reguleerita eraldi taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemise korda, kuna tegemist on haldusakti andmisega. Taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemisel kohaldatakse haldusmenetluse seaduse § 56, mis sätestab haldusakti põhjendamise nõuded ning tagab otsuse läbipaistvuse ja põhjendatuse.

Paragrahvi eesmärk on võimaldada paindlik ja proportsionaalne lähenemine taotluste rahuldamisel, arvestades meetme eelarvelisi piiranguid ja projektide sisulisi eripärasid ning tagades samal ajal toetuse andmise õiguspärasuse ja kontrollitavuse.

6. peatükk sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine.

Määruse §-s 18 määratakse kindlaks taotluse rahuldamise otsuse muutmise kord.

Sätestatakse, et rakendusüksus otsustab taotluse rahuldamise otsuse muutmise § 6 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul kümne tööpäeva jooksul taotluse esitamisest arvates ning § 6 lõike 1 punktides 2–4 nimetatud tegevuste puhul 20 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest arvates.

Taotluse rahuldamise otsust muudetakse rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja esitatud asjaomase taotluse alusel ühendmääruse §-s 12 sätestatud tingimustel ja korras. Paragrahvi 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse puhul saab taotleja muuta taotluse rahuldamise otsuses ühendmääruse § 12 lõike 2 punktis 4 nimetatud asjaolusid, mille puhul kontrollib rakendusüksus enne otsuse tegemist muudatuste asjakohasust ja vajalikkust. Kui taotleja soovib muuta § 6 lõigetes 2–4 nimetatud tegevuste puhul taotluse rahuldamise otsuses ühendmääruse § 12 lõike 2 punktides 1–4 nimetatud asjaolusid, kontrollib rakendusüksus enne otsuse tegemist muudatuste asjakohasust ja vajalikkust, vajaduse korral ka § 15 lõikes 2 sätestatud projektide valikukriteeriumite alusel, kaasates vajaduse korral eksperte. Rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest või lõikes 2 nimetatud juhul muudatuste heakskiitmisest, kui:

- 1) muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või projekti tegevuste lõpetamise abikõlblikkuse perioodil;
- 2) muudatus ei ole kooskõlas määruses esitatud nõuetega, sealhulgas riigiabi reeglitega;
- 3) muudatus ei ole kooskõlas projekti sisu ja eesmärkidega;
- 4) muudatust ei loeta põhjendatuks.

Määruse §-s 19 kirjeldatakse asjaolusid, mille puhul rakendusüksus tunnistab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks. See võib toimuda ühendmääruse kohaselt või selles määruses nimetatud juhtudel ja tingimustel nii sihtasutuse kui ka taotleja initsiatiivil.

Taotluse rahuldamise otsuse võib lisaks ühendmääruse §-s 14 sätestatule osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistada rakendusüksuse otsusega ühendmääruse § 14 või § 37 lõike 7 kohaselt või, kui:

- 1) toetuse saaja ei ole taotluse rahuldamise otsuses määratud tähtaja jooksul alustanud toetuse kasutamist;
- 2) projekti tegevusi ei ole võimalik lõpetada taotluse rahuldamise otsuses märgitud tähtjaks või hiljemalt 2029. aasta 31. augustiks. Rakendusüksus monitoorib oma portfellis olevate projektide edenemist, juhul kui rakendusüksus hindab, et projekti ei ole võimalik enam ellu viia on võimalus rakendusüksusel vabastada vahendeid teistele tegevustele;

3) taotlemisel või projekti elluviimisel on teadlikult esitatud ebaõiget või mittetäielikku teavet või on nõutud teave jäetud esitamata.

Taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise korral tuleb toetuse saajal toetus täielikult tagastada. Toetus tuleb täielikult tagastada muu hulgas juhul, kui selgub, et taotleja ei ole projekti nõuetekohaselt ellu viinud või ta ei saa seda teha.

7. peatükis nähakse ette, kuidas toimub toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamine.

Määruse §-s 20 kehtestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise tingimused ja kord.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt esitab ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtu (§ 6 lõige 1 punkt 1) toetuse saaja ainult ühe aruande. Kuna tegemist on lihtsate ja lühikeste projektidega, on nii toetuse saaja kui ka toetuse andja halduskoormust arvestades mõistlik, et toetuse saaja esitab aruande vaid üks kord, projekti lõppedes.

Lõike 1 punkti 2 kohaselt esitab äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja/või automatiseerimise arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 2), olemasoleva või uudse äritarkvara arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 3) ja andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamise ja praktikas rakendamise (§ 6 lõige 1 punkt 4) projektide puhul nii vahe- kui ka lõpparuande.

Lõike 2 kohaselt on aruandeperioodi pikkus kolm kuni kuus kuud. Aruandlusperioodi vahearuannete esitamiseks saab taotleja ise valida taotluse esitamisel.

Lõike 4 kohaselt sisaldab aruanne projekti peamiste tegevuste kirjeldust ja teavet projekti väljundite ja tulemuste saavutamise kohta, hinnangut projekti ja selle elluviimise tulemuslikkuse kohta ning strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetes ja sihtidesse panustamise kirjeldust. Tulemusnäitaja osas raporteerib seda rakendusüksus ise.

Lõigetes 5 ja 6 sätestatakse, et rakendusüksus peab aruande kinnitama 20 tööpäeva jooksul alates aruande esitamisest. Kui aruannet on vaja täiendada, annab rakendusüksus selleks eraldi tähtaja.

8. peatükk sätestab toetuse maksmise tingimused.

Määruse §-s 21 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Lõike 2 kohaselt ettevõtja vajadustele vastava äritarkvara kasutuselevõtu (§ 6 lõige 1 punkt 1) puhul makstakse toetus ühendmääruse § 28 lõike 2 alusel kindlasummaliste maksetena.

Kindlasummaline makse on ühekordne makse, mille suurus on määratud taotluse rahuldamise otsuses ning selle väljamaksmise eeldus on tegevuse eesmärkide ja tulemuste täielik saavutamine. Kui toetus makstakse toetuse saajale kindlasummalise maksena, siis ei esita toetuse saaja kuludokumente, vaid makse tehakse pärast kokkulepitud tulemuse rakendusüksusele esitamist ja selle rakendusüksuse poolt heakskiitmist.

Kindlasummaline makse on suunatud eelkõige tulemuslikkuse rahastamisele – kokkulepet ei tehta mitte tegevuse, vaid tulemuse tasandil. Kulu loetakse tekkinuks, kui kokkulepitud tulemus on täielikult saavutatud. Seda, palju tulemuse saavutamiseks tehtud tegevused tegelikult

maksma läksid, toetuse maksmisel enam ei vaadata. Kui tulemused saavutatakse osaliselt, siis rakendusüksus toetust välja ei maksa.

Lõike 3 kohaselt äriprotsesside koostalitlusvõimelise digitaliseerimise ja/või automatiseerimise arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 2), olemasoleva või uudse äritarkvara arendamise (§ 6 lõige 1 punkt 3) ja andmemajanduse kasutusjuhtude väljatöötamise ja praktikas rakendamise (§ 6 lõige 1 punkt 4) projekti tegevuste puhul makstakse toetuse saajale vastavalt ühendmääruse § 27 lõike 1 punktile 1 tasutud tegelike kulude alusel. Toetuse saaja esitab toetatava kulu tekkimist ja kulu tasumist tõendavad dokumendid koos vahe- või lõpparuandega. Rakendusüksus menetleb kuludokumente kuni 20 tööpäeva alates kuludokumentide esitamisest. Kui menetlemisel ilmneb kuludokumentides puudus, mida ei ole võimalik menetlemise tähtaja jooksul kõrvaldada, määrab rakendusüksus puuduse kõrvaldamiseks lisatähtaja.

9. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja rakendusüksuse kohustusi ja õigusi.

Eelnõu §-s 22 sätestab toetuse saaja õigused ning kohustused toetuse kasutamisel ja projekti elluviimisel.

Lõige 1 määratleb toetuse saaja õiguse saada rakendusüksuselt teavet ja selgitusi, mis on seotud toetuse kasutamise ning toetuse saajale pandud kohustustega. Sätte eesmärk on tagada toetuse saajale piisav informeeritus ja õigusselgus kogu toetuse kasutamise perioodi vältel ning soodustada kohustuste korrektset täitmist.

Lõige 2 loetleb toetuse saaja täiendavad kohustused, mis lisanduvad ühendmääruse §-des 10 ja 11 sätestatud. Punkti 1 kohaselt peab toetuse saaja kasutama toetust kooskõlas taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustega, tagades toetuse sihipärase ja eesmärgipärase kasutamise. Punkt 2 kohustab toetuse saajat tagama projekti juhtimise ja eduka elluviimise otsuses määratud tähtaegade ja tingimuste kohaselt, mis on vajalik projekti eesmärkide saavutamiseks.

Punkt 3 sätestab kohustuse tagada ühendmääruse artiklist 65 tuleneva kestuse nõude täitmine, mille kohaselt tuleb projekti tulemuste säilimine tagada VKE-st lõppsaaja puhul vähemalt kolme ning suurettevõtjast lõppsaaja puhul vähemalt viie aasta jooksul projekti lõppemisest arvates. Selle nõude eesmärk on tagada toetuse pikaajaline mõju ning vältida projekti eesmärkide olulist muutmist või lõpetamist vahetult pärast toetuse saamist.

Punkt 4 näeb ette teavitamiskohustuse täitmise vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusele nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“. Teavitamiskohustuse eesmärk on tagada avalikkuse teadlikkus toetuse andmisest ning Euroopa Liidu ja riigi toetuste läbipaistvus.

Paragrahv 23 sätestab rakendusüksuse õigused ja kohustused toetuse andmise, kasutamise ning projektide elluviimise järelevalve raames.

Lõike 1 kohaselt on rakendusüksusel õigus kontrollida projekti üle järelevalve tegemise käigus toetuse kasutamise tingimuste täitmist, projekti elluviimist ja omafinantseeringu kasutamist, sealhulgas viibida toetuse saaja ruumides ning territooriumil ning kontrollida toetuse kasutamisega seotud andmeid, dokumente ja muid materjale. Vajaduse korral võib rakendusüksus nõuda lisaandmete esitamist. Rakendusüksusel on õigus lõpetada toetuse väljamaksmine ning nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist, kui toetuse saaja rikub ÜSS2021_2027-s, selle alusel antud määrustes või kõnesolevas määruses sätestatud tingimusi või kaldub muul viisil kõrvale taotluses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud.

Rakendusüksusel on lõike 2 kohaselt ka hulk mitmesuguseid kohustusi. Näiteks on ta kohustatud koostama asjakohased juhendid, vormid ja töökorrad ning tegema need taotlejale ja toetuse saajale kättesaadavaks; avaldama avalikku infot toetuse kasutamise kohta ning kaitsma taotlejate ja toetuse saajate konfidentsiaalset infot; kontrollima projektide elluviimist ja seirama pidevalt toetuse rahalisi jääke; koguma ja esitama rakendusasutusele ülevaateid toetusmeetme rakendamise seisust ning osalema mõjuanalüüsi tegemisel; menetlema toetuse kasutamise aruandeid, sealhulgas läbi vaatama toetuse saaja koostatud projektiaruanded. Samuti peab rakendusüksus kandma info vähese tähtsusega abi ja riigiabi andmise kohta riigiabi ja vähetähtsusega abi registrisse ja säilitama riigiabi ning vähe tähtsusega abi andmisega seotud andmeid kümme aastat alates viimasest taotluse rahuldamise otsusest.

10. peatükis sätestatakse finantskorrektsioonid ja vaide esitamise kord.

Määruse § 24 sätestab finantskorrektsioonide tegemise ning toetuse tagastamise alused ja korra.

Lõike 1 kohaselt tehakse finantskorrektsiooni otsus ning nõutakse toetus tagasi ÜSS2021_2027 §-des 28–30 ja ühendmääruse §-des 34–38 sätestatud alustel ja korras. Viitega nimetatud õigusaktidele tagatakse toetuse tagasinõudmise ja finantskorrektsioonide regulatsiooni kooskõla Euroopa Liidu ja siseriikliku õigusega ning välditakse dubleerivat regulatsiooni määruses.

Lõige 2 reguleerib ebaseadusliku, väärkasutatud või ühisturuga kokkusobimatu riigiabi ja vähese tähtsusega abi tagasinõudmist. Sätte kohaselt võib toetuse tagasinõudmise otsuse teha kuni kümne aasta jooksul alates toetuse rahuldamise otsuse tegemisest. Tähtaja sätestamine tuleneb Euroopa Liidu riigiabi reeglitest ning tagab riigiabi andmise õiguspärasuse järelevalve ka pikema aja vältel. Toetuse tagasinõudmisel kohaldatakse konkurentsiseaduse §-s 42 sätestatud, mis reguleerib riigiabi tagasinõudmise menetluslikke ja materiaalõiguslikke aluseid.

Eelnõu § 25 sätestab, et vaie rakendusüksuse toimingute või otsuse peale esitatakse enne halduskohtusse kaebuse esitamist rakendusüksusele ÜSS2021_2027 § 31 kohaselt. Vaide lahendab rakendusüksus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu aluseks on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Eelnõu on kooskõlas ÜSS2021_2027 aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706, parandatud ELT L 450, 16.12.2021, lk 160 ja ELT L 241, 19.09.2022, lk 16);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93, parandatud ELT L 13, 20.01.2022, lk 74).

Eelnõu vastab järgmistele Euroopa Liidu riigiabi ja vähese tähtsusega abi määrustele ning on nendega kooskõlas:

- 1) Euroopa Komisjoni määrusega (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes;
- 2) Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks.

4. Määruse mõjud

Eelnõul on otsene mõju Eesti majandusele. Ettevõtjate suurem digitaliseeritus aitab kasvatada ettevõtjate teenitud tulu, maksta töötajatele suuremaid palku, osaleda rahvusvahelistes väärtus- ja tarneaahelates. See omakorda kasvatab riigi maksutuluseid, millega kaasneb Eesti elanike üldise heaolu kasv ning paremad riigi teenused oma kodanikele ja ettevõtetele.

Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ÜSMi artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs

Võrdsed võimalused, sooline võrdõiguslikkus ja ligipääsetavus

TAT tegevused arvestavad põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. TAT ei sisalda tegevusi, mis panustavad otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse. Kaudset mõju hinnatakse hindamisel. Taotlemisel näitab taotleja, kas ja mil moel on projektil mõju „Eesti 2035“ horisontaalsetele põhimõtetele. Mõju ja selle ulatust hinnatakse valikukriteeriumiga „projekti kooskõla „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega“.

Toetuse rakendamise tulemusel kasvab ettevõtja teadlikkus ettevõtte digitaliseerimise võimalustest ja hoogustub digitaalsete lahenduste, sealhulgas automatiseerimise kasutamine. Automatiseerimise abil paraneb puudega, erivajadustega ning naissoost töötajate ligipääsetavus neile valdkondadele, mis nõuavad füüsilist pingutust. Töökorraldus ja töö sisu muutub, füüsilisest tööst saab arvuti ja tehnoloogiaga juhitud protsess. Seega muutuvad eri majandusvaldkonnad ja neis töötamine eri huvirühmadele kättesaadavamaks. Määruse alusel toetatavad projektid võivad kaudselt panustada eri ühiskonnarühmade võimalustesse osaleda tööelus ja elukestvas õppes ning tegeleda ettevõtlusega.

Teenuste ja andmepõhiste lahenduste arendamisel võetakse võimalusel laiemalt arvesse, et eri soost, vanuses, emakeelega ja erivajadusega kasutajatel võivad olla erinevad oskused, vajadused ja võimalused teenuseid ja lahendusi kasutada, ning seatakse eesmärgiks võrdsete võimaluste loomine juurdepääsuks teenustele ja lahendustele.

Digiteenuseid ja andmepõhiseid lahendusi arendatakse, jälgides ning planeerides seda, et avalike teenuste osutamist võimaldavad infosüsteemid oleksid digiligipääsetavad, st oluline on arendamisel rakendada ligipääsetavuse standardite nõudeid. Digitaliseerimise ja automatiseerimise kaudu muudetakse muu hulgas ettevõtja füüsilist pingutust nõudvad tööülesanded, paberil antavad töökäsud jne sellisteks, mida juhitakse arvuti ja tehnoloogiatega. Ettevõtte digitaliseerimise käigus ning asjakohaste arvutiprogrammide ja tehnoloogiatega olemasolul saab ettevõtja juurutada ka selliseid lahendusi, mis on kättesaadavad puuetega inimestele.

Ettevõtlusvaldkonna üks kitsaskohti on, et naiste loodud ja juhitud ettevõtteid on vähem. Samuti tegutsevad naisettevõtjad pigem valdkondades, mis põhinevad vähem tehnoloogial. Naisettevõtjatel on raskem raha ja kapitali hankida ning kapitali kaasata. Samuti on

naisettevõtjatel vähem julgust riskida ning nende ettevõtted tegelevad vähem arendus- ja innovatsioonitegevustega. Lisaks pole naisettevõtjatel alati ligipääsu ettevõtlusvõrgustikele ja ettevõtluse arendamisega seotud infole. Toetus ei panusta otseselt loetletud kitsaskohtade lahendamisse.

Kaudselt panustatakse „Eesti 2035“ mõõdikute „ligipääsetavuse näitaja“, „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ ning „hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ sihttaseme saavutamisse.

Keskkonnahoid

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüsis leiti, et asjaomastel meetmetel ei ole DNSH põhimõtte alusel hinnanguliselt olulist kahjulikku mõju. TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsesest ja olulist positiivset muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu- ja kliimaeesmärgile.

Kaudselt panustatakse sihttaseme „ringleva materjali määr, %“ saavutamisse, kuivõrd andmepõhise aruandluse rakendamiseks on üks võimalus pakendiettevõtjatele ning probleemtoodete maaletoojatele (elektri- ja elektroonikaseadmed, akud ja patareid, rehvid) aruandluskohustuse automatiseerimine. See tegevus panustab ringmajandusse ning „Eesti 2035“ makrotaseme mõõdikusse ringselt kasutatava materjali osatähtsuse kasvuga kogu materjalikasutuses (näiteks pakendijäätmeid tõhusamalt materjalina ringlusse suunates).

Kaudselt panustatakse „Eesti 2035“ mõõdiku „kasvuhoonegaaside netoheide CO₂ ekvivalenttonnides“ sihttaseme saavutamisse.

Regionaalne tasakaalustatus

Tegevused ei panusta otseselt regionaalarengusse. Tegevuste tulemused loovad eeldused ettevõtete digitaliseerimise suurendamiseks olenemata asukohast. Taotlemisel näitab taotleja, kas ja mil moel edendatakse projektiga regionaalset tasakaalustatust. Mõju ja selle ulatust hinnatakse valikukriteeriumiga „projekti koosõla „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega“.

Kaudselt panustatakse „Eesti 2035“ mõõdiku „väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta Euroopa Liidu 27 liikmesriigi keskmisest“ sihttaseme saavutamisse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Meetme 21.1.2.2 eelarvest on ELi toetuse osa 20 000 000 eurot, millest kõnesoleva määruse alusel toetatavate tegevuste toetuseelarve on 10 508 000 eurot.

Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad. Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele lisatulusid ega -kulusid. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused viib ellu rakendusüksus. Toetuse andmise rakendamisega seotud kulud kaetakse tehnilise abi vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, perioodi 2021–2027 seirekomisjonile, Euroopa Komisjonile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele ja TAIE juhtkomisjonile. Koostöölastamisel ja arvamuse avaldamisel esitatud märkustega arvestamise tabel on esitatud seletuskirja lisa 3.

Lisad

Lisa 1. Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht (eraldi fail);

Lisa 2. Riskihindamine (eraldi fail);

Lisa 3. Märkustega arvestamise tabel (eraldi fail).